

15 LAT PROGRAMÓW
INTERREG W POLSCE

15 lat programów Interreg w Polsce

Warszawa, sierpień 2020

„Współpraca” to hasło klucz do odszyfrowania tego, czym jest Interreg

Od ponad 30 lat Unia Europejska inwestuje w integrację społeczności podzielonych granicami państwowymi, w międzynarodowe projekty pozwalające na rozwój własnego potencjału. Interreg to także szansa na wspólne podejmowanie wyzwań, bo często łatwiej znaleźć rozwiązanie problemu we współpracy z zagranicznym partnerem niż samemu.

Polscy projektodawcy od 15 lat biorą udział we wdrażaniu programów Interreg.

Samorządy, instytucje edukacyjne i kulturalne, jednostki naukowo-badawcze, Policja, Straż Pożarna, organizacje pozarządowe i wiele innych podmiotów z sukcesem realizują projekty w międzynarodowym środowisku.

Niniejsza publikacja to tylko niewielki wycinek tego, czym może pochwalić się Interreg z udziałem polskich beneficjentów. Przedstawione projekty mają różny zasięg i tematykę. Od kulturalnych, transgranicznych spotkań integrujących lokalną społeczność, poprzez pomysły na turystyczny rozwój przygranicznych regionów, podnoszenie bezpieczeństwa mieszkańców, czy poprawę infrastruktury komunikacyjnej. Nie brak także ciekawych pomysłów na innowacyjne rozwiązania.

Dziękujemy wszystkim naszym dotychczasowym beneficjentom za zaangażowanie w międzynarodowe projekty, za otwartość na współpracę z zagranicznymi partnerami i chęć podejmowania różnych wyzwań, jakie ta współpraca ze sobą niesie.

W nowej edycji programów Interreg 2021-2027 czekamy na kolejne projekty, które mogą przynieść jak najlepsze, trwałe efekty rozwojowe. Jesteśmy pewni, że nie zabraknie dobrych pomysłów na współpracę. Zapraszamy wszystkich, a szczególnie tych, którzy tej przygody jeszcze nie przeżyli.

**Zespół pasjonatów Interreg
Departament Współpracy Terytorialnej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**

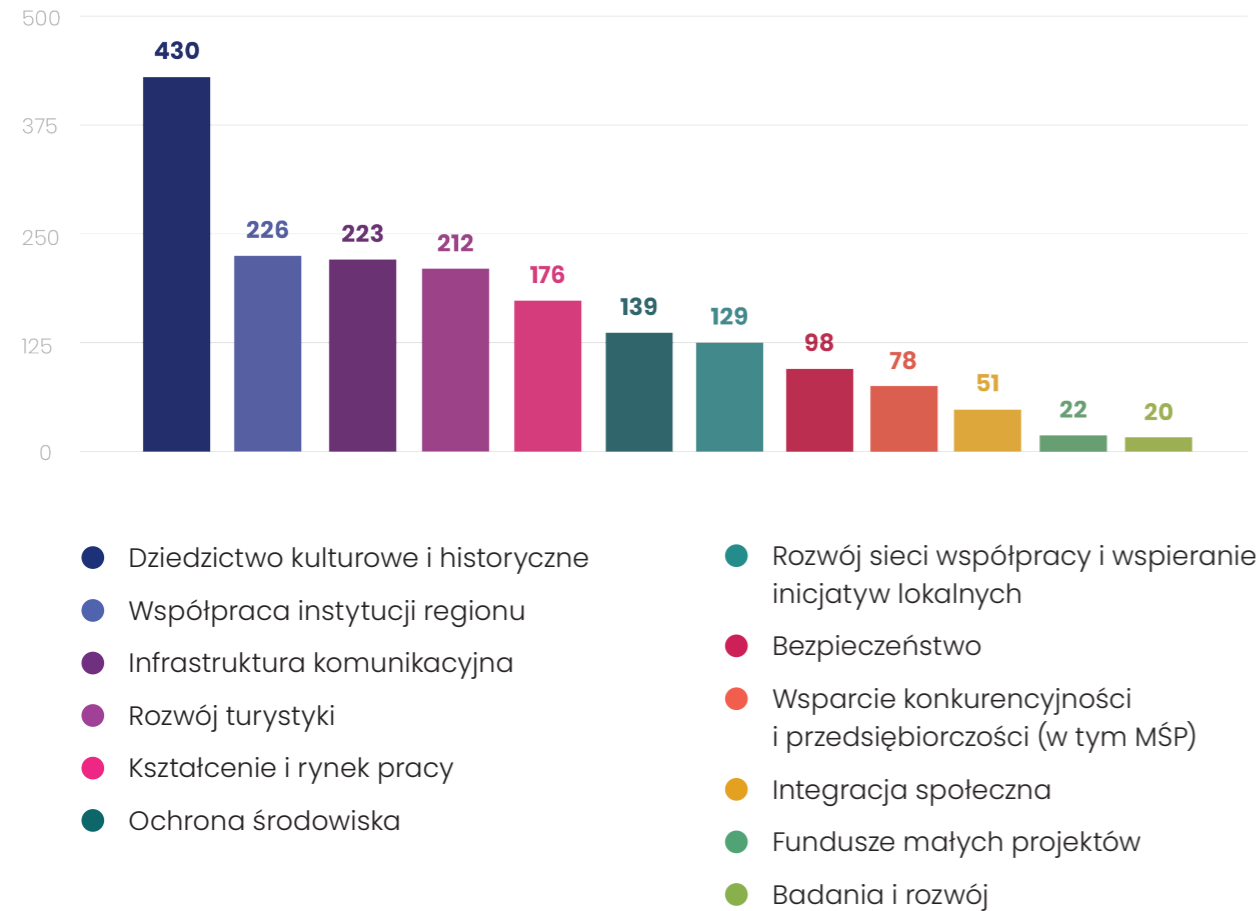
Interreg

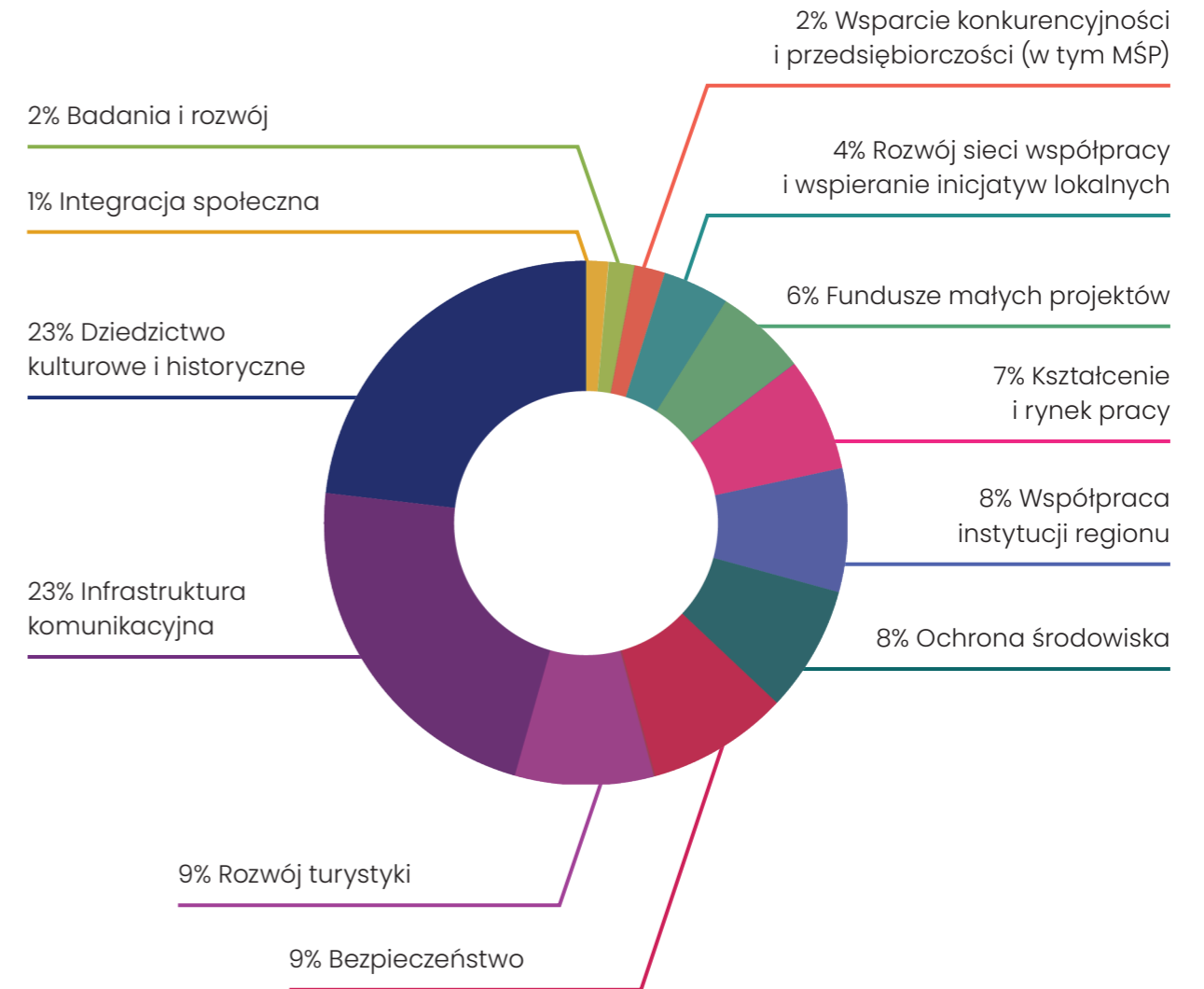
30 years together

Tematy współpracy w projektach transgranicznych Interreg w latach 2007–2020

Łączna liczba projektów to 1804

Łączna wielkość środków finansowych to 2 miliardy złotych

Efekty programów transgranicznych Interreg w latach 2014–2020

5 448 osób uczyło się języka sąsiada

28 014 uczestników międzynarodowych programów edukacyjnych lub szkoleniowych, które wspierały transgraniczne zatrudnienie

3 774 przedsiębiorców otrzymało wsparcie na współpracę międzynarodową

395 tys. osób uczestniczyło w międzynarodowych spotkaniach

4 193 spotkania społeczności lokalnych, w tym: wydarzenia kulturalne, muzyczne, festyny, wizyty studyjne

505 wspólnych międzynarodowych działań służb granicznych, celnych, ratowniczych, policji i straży pożarnej

557 kilometrów nowych lub zmodernizowanych dróg na pograniczach

916 sztuk nowego specjalistycznego sprzętu medycznego w placówkach medycznych na pograniczu

44 inwestycje w ochronę środowiska

600 odnowionych i udostępnionych obiektów dziedzictwa kulturowego lub naturalnego

3 269 kilometrów szlaków turystycznych: nowych, zmodernizowanych, lepiej oznakowanych

**Interreg
Meklemburgia-Pomorze
Przednie-Brandenburgia-
Polska**

www.interreg5a.info

fot. Tomasz Ambroszczyk

Projekt realizowali: niemieckie przedsiębiorstwo transportowe (przewoźnik kolejowy i zarządca infrastruktury kolejowej na wyspie Uznam) Usedomer Bäderbahn (UBB), UBB Polska sp. z o. o.

Kolej, która łączy

Świnoujście to jedyne polskie miasto położone na wyspach – kilku dużych i aż kilkadziesiąciu mniejszych. Największa z nich to wyspa Uznam, przez którą biegnie polsko-niemiecka granica. Od tej wyspy bierze swoją nazwę Uznamska Kolejka Uzdrowiskowa. Jej początki sięgają XIX wieku. Do niedawna polscy amatorzy kolejowych przejazdów musieli jednak obejść się smakiem. Tory po polskiej stronie granicy rozebrano bowiem na przełomie lat 50. i 60.

Teraz jednak mieszkańcy i turyści mogą do woli korzystać z uroków kolei. We wrześniu 2008 roku z powrotem połączono Świnoujście z niemiecką częścią wyspy. Latem pociągi kursują na drugą stronę granicy co pół godziny, a zimą – co godzinę. Odbudowę kolejowego połączenia umożliwił program Interreg i partnerska współpraca obu regionów.

Interreg Meklemburgia / Brandenburgia – Polska 2004–2006

fot. Damian Garecki / Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie

Projekt realizowała: Polsko-Niemiecka Orkiestra Młodzieżowa Pomerania.

Polsko-niemiecka orkiestra młodzieżowa

Polsko-Niemiecka Orkiestra Młodzieżowa Pomerania powstała w październiku 1998 roku. Składa się z uczniów polskich i niemieckich szkół muzycznych, którzy spotykają się na sesjach warsztatowych dwa lub trzy razy w roku.

Młodzi muzycy przygotowują repertuar pod okiem doświadczonych pedagogów i instrumentalistów. Każdą sesję kończą koncerty, podczas których mają okazję go zaprezentować. Polsko-niemiecka orkiestra jest ważnym ogniwem w edukacji młodych talentów pogranicza.

Interreg Meklemburgia / Brandenburgia – Polska 2004–2006, Interreg Meklemburgia / Brandenburgia – Polska 2007–2013, Fundusz Małych Projektów

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Uniwersytet Medyczny w Greifswaldzie (lider), Uniwersytet im. Ernesta Maurycego Arndta w Greifswaldzie, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 1 Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, Uniwersytet Medyczny Charité w Berlinie, Instytut Matki i Dziecka w Warszawie, Instytut Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie.

Współpraca lekarzy polskich i niemieckich

Zaledwie kilka ośrodków w Europie bada przesiewowo noworodki w kierunku wad wrodzonych metabolizmu i zaburzeń hormonalnych. Najczęściej schorzenia te nie są odpowiednio wcześnie rozpoznawane i leczone. Zwłaszcza, jeśli nie dają objawów w pierwszych dniach życia. Ich skutkiem mogą być wielonarządowe powikłania lub nawet śmierć noworodków.

Tym problemem zajęli się wspólnie Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie i Uniwersytet Medyczny w Greifswaldzie. W 2012 roku zaczęli przeprowadzać badania przesiewowe u dzieci. Od tamtej pory przebadano łącznie około 186 tysięcy noworodków po obu stronach granicy. Po pewnym czasie do projektu dołączyli nowi partnerzy z Berlina i Warszawy.

Dzięki temu mali pacjenci uzyskali dostęp do nowoczesnych metod diagnostycznych. Na szybszą diagnozę i specjalistyczne leczenie mogą też liczyć dzieci ze złożonymi zaburzeniami odporności i obciążone zwiększonym stężeniem cholesterolu we krwi.

fot. Ze zbiorów Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego

**Projekt realizowali: Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego (lider),
Związek gmin Barnim-Oderbruch.**

Zabytkowy graniczny most

Stary most kolejowy w Siekierkach od końca XIX wieku łączy dwa brzegi Odry. Jest pomnikiem kultury oraz świadkiem historii. Ta przeprawa pozostawała jednak nieczynna przez siedemdziesiąt pięć lat. Skąd pomysł na jego rewitalizację? By w nietypowy, ale i bardzo atrakcyjny sposób ożywić turystycznie tę część polsko-niemieckiego pogranicza.

Turyści z pewnością docenią taką atrakcję, wyjątkową na skalę europejską. Z liczącego 660 metrów mostu, łączącego Siekierki i Neurüdnitz, będą mogli korzystać piesi i rowerzyści. Właśnie powstaje tu transgraniczna ścieżka pieszo-rowerowa łącząca polskie i niemieckie szlaki rowerowe.

Zaletą mostu są nie tylko walory rekreacyjne, ale i widoki. Ich podziwianie ułatwi dwupoziomowa platforma widokowa i przestrzeń rekreacyjno-wypoczynkowa. A jest co podziwiać. Dzikie, naturalne rozlewiska Odry, znane są miłośnikom przyrody po obu stronach granicy. Zyskały nawet swoją nazwę: Unikalna Dolina Dolnej Odry.

fot. Miasto Szczecin

Projekt realizowali: Szczecin (lider), Zachodniopomorskie Centrum Edukacji Morskiej i Politechnicznej – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Powiat Pomorze Przednie – Greifswald, Powiat Uckermark, Regionalny Ośrodek Edukacji, Integracji i Demokracji RAA Meklemburgia-Pomorze Przednie, Uniwersytet w Greifswaldzie, Związek gmin Gramzow.

Poznać język sąsiada

Kompleksowe podejście do nauki – to właśnie taką metodę wprowadzono w szczecińskich szkołach i przedszkolach, a także w placówkach po drugiej stronie granicy, w Meklemburgii i Brandenburgii. Chodzi rzecz jasna o naukę języka sąsiada. Tam, gdzie do tej pory nie było zajęć, rozpoczęto je. Tam, gdzie dzieci i młodzież mogły już wcześniej uczyć się języka – zadbano o podniesienie ich poziomu. Z projektu skorzystało już kilka tysięcy uczniów po obu stronach granicy.

Dzieci i młodzież szlifowały także swoje umiejętności językowe w praktyce. Mogły bowiem brać udział w spotkaniach ze swoimi rówieśnikami, sąsiadami po drugiej strony granicy. Była to też okazja do bliższego poznania sąsiedniego kraju i jego mieszkańców. Bardzo skorzystali też nauczyciele. Nie tylko podnieśli swoje kompetencje, ale także poznali nowe metody nauczania języka obcego. Z kolei specjalnie opracowana kampania informacyjna miała zachęcić rodziców i pokazać im korzyści płynące z nauki języka obcego przez ich dzieci.

Partnerzy realizujący projekt zajęli się też programami nauczania. Opracowali wspólną transgraniczną koncepcję, zakładającą ciągłość nauki języka sąsiada: od przedszkola do zakończenia edukacji szkolnej. Przetestowano ją w około sześćdziesięciu placówkach po obu stronach granicy: przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

Interreg Meklemburgia / Brandenburgia – Polska 2014–2020

Pomorski Uniwersytet Medyczny liderem współpracy z Meklemburgią

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie jest jedną z wiodących uczelni w kraju. Jego pracownicy naukowcy i studenci odnoszą wiele sukcesów w dziedzinie genetyki, chorób nowotworowych, a także badań nad komórkami macierzystymi. Sporymi osiągnięciami klinicznymi uczelni są też zabiegi kardiologiczne, gastrologiczne czy z zakresu chirurgii ręki. Uczelnia utrzymuje kontakty naukowe z renomowanymi ośrodkami zagranicznymi. Chętnie bierze też udział w międzynarodowych projektach.

Od 2004 roku Pomorski Uniwersytet Medyczny uczestniczył w aż jedenastu przedsięwzięciach z bardzo różnych obszarów. Przeprowadzono wiele szkoleń w dziedzinie nowoczesnych metod hematologii doświadczalnej. Stworzono też międzyszpitalną bazę danych do rozwoju innowacyjnych rozwiązań medycznych. Taka wspólna baza danych poprawiła obieg informacji pomiędzy różnymi placówkami. To oczywiście przełożyło się na wyższą jakość leczenia. Mieszkańcy polsko-niemieckiego pogranicza mogą również korzystać z rozwiązań telemedycyny. To szczególnie istotne dla pacjentów spoza dużych ośrodków miejskich.

Tak ścisła współpraca z zagranicznymi ośrodkami przyniosła wiele korzyści. Zaowocowała stworzeniem unikalnego w skali europejskiej modelu badań przesiewowych noworodków. Poprawiła się też diagnostyka okulistyczna. Polscy i niemieccy specjaliści cały czas pracują wspólnie także w zakresie pediatrii, onkologii i hematologii dziecięcej. Wszystkie te przedsięwzięcia zaistniały dzięki dwóm programom Interreg: Meklemburgia-Pomorze Przednie-Brandenburgia Polska oraz Południowy Bałtyk.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Interreg Polska-Brandenburgia, Brandenburgia-Polska

www.interregva-bb-pl.eu

fot. Gmina Gubin

Projekt realizowali: Gubin (lider), Guben.

Zielona ścieżka Guben-Gubin

Gubin i Guben stanowiły kiedyś jeden organizm miejski. Po 1945 roku sztucznie go podzielono i przez dziesięciolecia Gubin i Guben funkcjonowały i rozwijały się niezależnie od siebie. Obecnie wyzwaniem jest wzmocnienie ich więzi w ramach odradzającego się dwumiasta oraz przywrócenie urbanistycznej spójności.

Te cele wspiera m.in. projekt dofinansowany z Interreg. Polega na połączeniu ścieżką pieszo-rowerową najważniejszych punktów turystycznych Gubina i Guben. Ścieżka nie tylko ukazuje zabytki i centrum dwumiasta, ale również przybliży mieszkańców obu części i stwarza możliwości do aktywnego spędzania wolnego czasu, również dla turystów. Szlak wyposażony jest w nowe punkty odpoczynku i tablice informacyjne. To oczywiście ułatwia poruszanie się po obu stronach Nysy Łużyckiej. Pozwala też lepiej zaplanować zwiedzanie.

Interreg Polska-Brandenburgia 2007-2013

fot. Centrum Energetyki Odnawialnej Sp. z o.o.

Projekt realizowali: Brandenburgski Uniwersytet Techniczny w Cottbus (lider), Państwowa Szkoła Wyższa Zawodowa w Sulechowie.

Alternatywne źródła energii na pograniczu

Zmniejszenie emisji dwutlenku węgla i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii to palące wyzwania współczesności. Nad tymi zagadnieniami wspólnie zastanawiali się partnerzy naukowcy w polsko-niemieckim projekcie.

Eksperti badali właściwości pozyskiwanej biomasy, jej przydatności do ogrzewania czy nawożenia oraz sprawdzali działalność specjalnych kotłów. Przeprowadzono również szereg testów w Polsce i Niemczech. Sprawdzano, czy opracowana technologia może stanowić alternatywę dla drogich paliw grzewczych. Innym ciekawym wątkiem były badania nad biopopiołem i wykorzystaniem go jako nawozu. Program Interreg pomógł też sfinansować międzynarodowe centrum informacyjne na rzecz korzystania z bioenergii w regionie.

fot. Gmina Nowa Sól – Miasto

Projekt realizowali: Miasto Nowa Sól (lider), Gmina Bytom Odrzański, Gmina Sulechów, Gmina Krosno Odrzańskie, Gmina Słubice, Gmina Kostrzyn nad Odrą, Gmina Górzycza, Stowarzyszenie Marina Winterhafen Sportboot Frankfurt nad Odrą, Eisenhüttenstadt, Frankfurt nad Odrą.

Graniczna Odra dla turystów

Biegnąca Odrą polsko-niemiecka granica przez wiele lat była mocno strzeżona. Przez to niemożliwy był dostęp do rzeki, a co za tym idzie – rozwój turystyki na tym obszarze.

W ostatnich latach polskie i niemieckie miasta położone nad środkową Odrą postanowiły przyciągnąć turystów na te tereny. Służyć temu ma wspólny szlak wodny. Miasta zadbały też o infrastrukturę portową i turystyczną. Zakupiono dwa statki turystyczne. Wydano przewodniki, mapy dla wodniaków i albumy o przyrodzie Odry.

Teraz amatorzy wodnych wypraw mogą wybrać się na rejs po Odrze i korzystać z oferty turystycznej polskiego i niemieckiego brzegu rzeki.

fot. Torsten Kleinschmidt

Projekt realizowali: Gorzów Wielkopolski (lider), Centrum Kształcenia Gospodarczego w Eisenhüttenstadt.

Gastronomia po sąsiedzku

Odkrywanie tajników kuchni sąsiada? To na pewno ogromna inspiracja dla przyszłych szefów kuchni. Temu właśnie służyć ma wspólny projekt polskich i niemieckich szkół zawodowych. Dla ich uczniów to doskonała okazja do poszerzenia swojej kulinarnej wiedzy i znajomości rynku gastronomicznego u sąsiada. A służą temu wizyty studyjne, konferencje, warsztaty, szkolenia zawodowe, w tym językowe.

Wymieniać się doświadczeniami mogą i nauczyciele. Mogą zaplanować dalszą współpracę w taki sposób, by jak najlepiej służyła nauce zawodu. W projekcie biorą też udział pracodawcy. Projekt obejmuje również rozbudowę Zespołu Szkół Gastronomicznych w Gorzowie Wielkopolskim. Powstała tam sala konferencyjna wraz z nowoczesnym zapleczem gastronomicznym. Służy ona uczniom z obu stron granicy jako Polsko-Niemieckie Centrum Kształcenia.

Interreg Brandenburgia-Polska 2014-2020

Gubin liderem współpracy transgranicznej z Brandenburgią

O Gubinie i dwumieście Gubin–Guben była już mowa. Oba miasta stanowiły do 1945 roku jeden organizm. Później, wraz z wyznaczeniem granicy polsko-niemieckiej na Nysie Łużyckiej, sztucznie je podzielono. To nie oznacza, że ustały kontakty między miastami. Te rozwijały się bowiem od lat na wielu płaszczyznach codziennego życia. Przykładem może być chociażby odbywający się od kilkadziesiątu lat wspólny festyn „Wiosna nad Nysą”. Impreza łączy różnorodne wydarzenia artystyczne, kulturalne i sportowe.

Pod koniec lat 90-tych miasta opracowały też wspólną koncepcję rozwoju Euro-Miasta Guben–Gubin. Opiera się ona na dwóch centrach, a główny nacisk kładzie na wspólne odnawianie i odtwarzanie miejskiego układu kompozycyjno-funkcjonalnego. Od 2015 roku radni z obu stron granicy współpracują ze sobą w ramach samodzielnie utworzonej, wspólnej komisji. Od lat 90. obie strony realizują też wspólne przedsięwzięcia, które mają duże znaczenie dla mieszkańców. Przykładem jest wspólna oczyszczalnia ścieków.

Ze względu na swoje położenie Gubin i Guben wykorzystują na współpracę fundusze z Interreg. Połączono kładką z niemieckim brzegiem Wyspę Teatralną, położoną na Nysie Łużyckiej. Wyspa została też zrewitalizowana i teraz jest miejscem polsko-niemieckich spotkań. Powstała również tzw. zielona ścieżka, która łączy tereny zielone i największe atrakcje miast po obu stronach granicy. Zadbano także o otoczenie dworca kolejowego, z którego korzystają mieszkańcy obu miast. Współpracują urzędy miejskie, domy kultury i ośrodki zdrowia. Mieszkańcy mogą uczestniczyć w wielu transgranicznych wydarzeniach sportowych i kulturalnych.

fot. Krzysztof Zdobyłak

Interreg Polska–Saksonia, Saksonia–Polska

www.plsn.eu

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Gmina Pieńsk (lider), Gmina Neißeau.

Kładką przez graniczną Nysę Łużycką

Gmina Pieńsk od wielu lat współpracuje z niemieckimi gminami położonymi po drugiej stronie Nysy Łużyckiej. Dużym utrudnieniem w tych sąsiedzkich kontaktach był brak bezpośredniego przejścia granicznego.

W 2004 roku w umowie między Polską a Niemcami w sprawie mostów granicznych dopisano nowe przejście graniczne dla pieszych i rowerzystów Pieńsk-Deschka. Nową kładkę nad Nysą Łużycką – wykorzystującą już istniejące podpory – zaplanowano w miejscu mostu zburzonego w 1947 roku. Inwestycję sfinansowano z programu Interreg. Lokalni mieszkańcy i turyści mogą korzystać ze stumetrowej kładki już od połowy 2007 roku. I korzystają często, zwłaszcza rowerzyści. Kładka leży bowiem na sieci szlaków rowerowych malowniczego dorzecza Nysy Łużyckiej.

Transgraniczne kontakty są częste. Każda ze szkół w Pieńsku ma niemiecką szkołę partnerską, podobnie współpracują ze sobą kluby sportowe. Po stronie niemieckiej powstało polsko-niemieckie przedszkole. Polscy mieszkańcy mają łatwiejszy dostęp do parku kultury i rozrywki położonego niedaleko w Zentendorf. Natomiast mieszkańcy niewielkiej wsi Deschka przychodzą do Pieńska na zakupy.

Interreg Saksonia-Polska 2004-2006

fot. Jakub Purej

Projekty realizowali: Powiat Żarski (lider I i III etapu), Gmina Zgorzelec (lider IV i V etapu), Powiat Görlitz (lider II etapu), Gmina Pieńsk, Powiat Zgorzelecki, Stowarzyszenie Kulturinsel Einseidel, Miasto Zgorzelec, Miasto Bad Muskau, Gmina Krauschwitz, Gmina Łęknica, Gmina Żary, Nadleśnictwo Lipinki, Muzeum Przyrodnicze im. Senckenberga w Görlitz, Instytucja kultury miasta Görlitz obejmująca Muzeum Historii Kultury i Górnołużecką Bibliotekę Nauk.

Kajakiem po granicy

Środkiem Nysy Łużyckiej biegnie prawie połowa granicy polsko-niemieckiej. Teraz wiele atrakcji mogą tu znaleźć też miłośnicy aktywnego wypoczynku. A wszystko dzięki środkom Interreg i wieloletniej współpracy lokalnych samorządów. Od niedawna możliwy jest spływ rzeką na całej jej długości. Kajakarze mogą liczyć na odpowiednią infrastrukturę po obu stronach brzegu. Rowerzyści i piesi – na nowe ścieżki rowerowe oraz szlaki piesze. Miłośnicy koni – na szlaki konne.

Sieć szlaków łączy liczne atrakcje turystyczne po obu stronach granicy. Jedną z nich jest podzielony Nysą Łużycką XIX-wieczny Park Mużakowski, łączący naturę i angielską sztukę ogrodnictwa. Największy polski park w tym stylu został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. „Przygoda z Nysą” to marka turystyczna, która integruje turystykę w rejonie Nysy Łużyckiej.

Interreg Saksonia-Polska 2004-2006, Interreg Saksonia-Polska 2007-2013, Interreg Polska-Saksonia 2014-2020.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Wielospecjalistyczny Szpital – Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu (lider), Miejska klinika Görlitz.

Zdrowiej w dwumieście Zgorzelec-Görlitz

Kompleksowe leczenie pacjentów po obu stronach granicy, w tym pacjentów po ciężkich urazach? To możliwe dzięki dobrej współpracy szpitali ze Zgorzelca i Gorlitz, którą wsparły środki finansowe z Interreg.

Polscy i niemieccy specjaliści poprzez szerokopasmowe łącze internetowe mogą szybko przesyłać wyniki badań radiologicznych do diagnozy. Opracowali także wspólne procedury udzielania pomocy w nagłych przypadkach. Do szpitala w Zgorzelcu trafił nowoczesny tomograf komputerowy z opcją kardiologiczną i naczyniową oraz oprogramowanie wraz ze sprzętem do łącza teleradiologicznego. Natomiast do kliniki w Görlitz – tomograf komputerowy, sprzęt RTG dla oddziału ratunkowego oraz urządzenie umożliwiające zapewnienie usług teleradiologicznych.

Interreg Saksonia-Polska 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Gmina Pieńsk (lider), Gmina Neißeau.

Jedno źródło wody

Dostarczanie wody pitnej mieszkańcom – tą kwestią postanowili zająć się wspólnie gminy polska i niemiecka. Dzięki pieniądзом z programu Interreg zmodernizowano stację uzdatniania wody w Pieńsku oraz sieć wodociagową w Neißeau. Następnie podłączono polską stację do niemieckiej sieci.

Skorzystali wszyscy. Niemcy piją wodę uzdatnianą przez Polaków, dzięki czemu niemiecka gmina uniknęła kosztownej budowy własnej instalacji. Z kolei polskie miasto może liczyć na awaryjne zaopatrzenie w wodę z niemieckiego Görlitz. Dzięki tym inwestycjom mieszkańcy obu gmin piją wodę lepszej jakości.

Interreg Saksonia-Polska 2007-2013

fot. Tomasz Szeremeta

Projekt realizowali: Urząd ds. Szkolnictwa i Edukacji Kraju Związkowego Saksonia (lider), Powiat Zgorzelecki, Powiat Lubański, Powiat Bolesławiecki, Powiat Żarski.

Aktywna młodzież pogranicza

Uczniowskie Agencje Turystyczne – to one powstały w czterech polskich liceach i trzech saksońskich gimnazjach dzięki programowi Interreg. To one pomagają młodym ludziom stać się ambasadorami nowoczesnego i otwartego regionu. A tym samym – współtworzyć jego markę.

Uczniowie pod okiem ekspertów uczą się, jak zarządzać projektami turystycznymi i kulturalnymi, zakładać własne firmy czy promować produkt. Organizują też koncerty, wystawy, wieczory literackie i festiwale kulturalne. Uczestniczą w targach turystycznych. Uczą się, jak wspólnie organizować życie kulturalne na pograniczu. Pokazują lokalnym społecznościom kulturalny i turystyczny potencjał tych terenów. Zdobyte w ten sposób umiejętności przyszli absolwenci szkół będą mogli wykorzystać na stanowiskach menedżera turystyki regionalnej czy menedżera kultury.

fot. Jakub Sochoń

Projekt realizowali: Fundacja Pamięć, Edukacja, Kultura / Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości (lider), Stowarzyszenie Meetingpoint Music Messiaen, Gmina Miejska Zgorzelec.

Pamięć czasów wojennych

Nie wszystkie tematy ze wspólnej historii Görlitz i Zgorzelca zostały dobrze zbadane i opisane. I nie wszystkie są znane lokalnej społeczności. Mowa np. o tematyce jeńców wojennych i obozów jenieckich.

Mieszkańcy Görlitz i Zgorzelca dzięki Interreg mogli poznać historię obozu jenieckiego Stalag VIII A – Görlitz Ost, który zbudowany został przez polskich jeńców kampanii wrześniowej 1939 roku. Partnerzy projektu podjęli też działania na rzecz upamiętnienia postaci byłych jeńców Stalagu VIII A. To początek archiwum dotyczącego jeńców tego obozu.

Gmina Pieńsk liderem współpracy transgranicznej z Saksonią

Zachodnia granica gminy Pieńsk na odcinku około 30 kilometrów pokrywa się z granicą państwa i biegnie Nysą Łużycką. Po drugiej stronie leży niemiecka gmina Neiße-
aue oraz miasto Rothenburg, z którymi gmina Pieńsk współpracuje od lat. Jeszcze zanim Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, gmina Pieńsk zrealizowała projekt infrastrukturalny o znaczeniu transgranicznym. Powstała mechaniczno-biologiczna oczyszczania ścieków, z której korzystają mieszkańcy gminy oraz trzech miejscowości z niemieckiej gminy Neiße-
aue (Deschka, Zodel i Groß-Krauscha). Inwestycję dofinansowały Unia Europejska oraz saksońskie Ministerstwo Ochrony Środowiska.

Dzięki Interreg i we współpracy z partnerami z Niemiec gmina zrealizowała wiele projektów. Wszystkie ułatwiają kontakty polsko-niemieckie i jednocześnie poprawiają warunki życia po obu stronach granicy. Jedną z pierwszych inwestycji była kładka przez graniczną rzekę. Rozbudowano też infrastrukturę sportową, z której korzysta młodzież z obu stron granicy. Zmodernizowano centrum kultury, zaangażowane obecnie w polsko-niemiecki projekt dotyczący dziedzictwa kulturowego Górnych Łużyc.

Wyjątkowym na skalę europejską był projekt dotyczący wspólnej stacji uzdatniania wody dla mieszkańców polskich i niemieckich. Strażacy polscy i niemieccy wdrożyli wspólny system powiadamiania o zagrożeniach. Dzięki Interreg rozbudowano także infrastrukturę turystyczną i poprawiono oznakowanie szlaków. Z uroków Nysy Łużyckiej mogą korzystać kajakarze. Rowerzyści i turyści piesi z obu stron granicy natomiast – chociażby ze szlaków w Borach Dolnośląskich, czyli jednym z większych w Europie kompleksów leśnych.

fot. Gmina Pieńsk

Interreg Południowy Bałtyk

www.southbaltic.eu

fot. Generation BALT

Projekt realizowali: Uniwersytet w Rostoku (lider), Park Naukowo-Technologiczny w Kłajpedzie, Uniwersytet w Kłajpedzie, Krajowa Izba Gospodarki Morskiej, Politechnika Gdańska, Uniwersytet Szczeciński, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni, Uniwersytet Linneusza ze Szwecji, Izba Przemysłowo-Handlowa w Rostoku, Niemieckie Stowarzyszenie Technologii Morskiej (German Association for Marine Technology), Fundacja Gdyńska Inicjatywa Akademicka, Instytut Morski w Gdańsku, Instytut Oceanologii Polskiej Akademii Nauk, Pomorski Klaster Morza i Zlewiska Wisły, Związek Miast Bałtyckich w Gdańsku, Państwowa Akademia Bałtyckiej Floty Rybackiej w Kaliningradzie (Baltic Fishing Fleet State Academy Kaliningrad), Program współpracy uniwersytetów w obszarze Morza Bałtyckiego (Baltic University Programme) ze Szwecji, Centrum morskie w gminie Simrishamns w Szwecji.

Innowacyjny program studiów morskich

Południowy Bałtyk ma duży potencjał, aby stać się centrum rozwoju gospodarki morskiej. A ta rozwija się w zupełnie nowych kierunkach. Obok tradycyjnych dziedzin – przemysłu stocznioowego, nawigacji, rybołówstwa – rozwija się nowy sektor morski. Czym jest? To chociażby energetyka morska, akwakultura czy morskie planowanie przestrzenne.

Nowe potrzeby wymuszają stworzenie nowego modelu edukacji. Gospodarka oparta na wiedzy potrzebuje przecież wysoko wykwalifikowanych specjalistów i przedsiębiorców otwartych na innowacje. Opracowanie takiego modelu było możliwe dzięki współpracy przemysłu i szkolnictwa wyższego. Ich wspólny projekt kształcił i promował takich właśnie ludzi.

Uczelnie wyższe oraz stowarzyszenia przedsiębiorstw morskich z Niemiec, Polski, Litwy, Szwecji i Rosji połączyły swój potencjał, aby pobudzić opartą na innowacjach gospodarkę morską w regionie. Dokładnie przeanalizowały prognozy przyszłych trendów na rynku pracy w wybranych sektorach gospodarki morskiej. Głównym działaniem projektu był wspólny program studiów uzupełniających Generacja BALT. Obejmował 5 kursów weekendowych i szkołę letnią, które zaprojektowano wokół sektorów morskich o największym potencjale rozwojowym.

Interreg Południowy Bałtyk 2007-2013

fot. Evelina Valaitytė / South Coast Baltic

Projekt realizowali: firma zajmująca się rozwojem gospodarczym w niemieckim regionie Pomorze Przednie (Economic Development Corporation Vorpommern) (lider), Stowarzyszenie turystyczne niemieckiego regionu Pomorze Przednie (Tourism Association Vorpommern), Gmina Ostseebad Heringsdorf z Niemiec, Stowarzyszenie Marina Network Association z Niemiec, Związek Portów i Przystani Jachtowych – Lokalna Organizacja Turystyczna Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego, Żegluga Szczecińska, Uniwersytet Morski w Szczecinie, Miasto Darłowo, Związek Miast i Gmin Morskich, Pętla Żuławska sp. z o.o., Politechnika Gdańska, Rejon Kłajpedzki, Stowarzyszenie Sventoji Tourism Association z Litwy, Gmina Bornholm z Danii.

Przyjemniejsza żegluga po Bałtyku

Region południowego Bałtyku tętni życiem. Te transgraniczne tereny są wręcz idealne, by uprawiać turystykę żeglarską. To dlatego już po raz kolejny w ramach Interreg grupa partnerów zajęła się jego promowaniem w tym właśnie kontekście.

Mariny, stowarzyszenia żeglarskie oraz inni zainteresowani wymienili się wiedzą i doświadczeniami w tej dziedzinie. Przeprowadzono analizę potrzeb żeglarzy – wszystko po to, by podnieść jakość usług. Swoje kompetencje mogli podnieść także zarządzający marinami. Działania wsparto również kampaniami informacyjnymi.

Co ważne, projekt zaangażował do współpracy różnorodne grupy, w tym zwłaszcza operatorów marin, firmy czarterowe, agencje turystyczne. Istotny był udział władz z poziomu lokalnego, regionalnego i rządowego. Głos zabrali też żeglarze odwiedzający południowe wybrzeże Bałtyku oraz dziennikarze zainteresowani tą tematyką.

Interreg Południowy Bałtyk 2007–2013, Interreg Południowy Bałtyk 2014–2020

fot. Piotr Kendzierski

Projekt realizowali: Spółka BioCon Valley z Niemiec (lider), Uniwersytet w Rostocku – Wydział Nauk Rolniczych i Ochrony Środowiska – Katedra Akwakultury i Farm Morskich, Duński Instytut Technologiczny, Instytut Morski w Gdańsku, Uniwersytet Gdański, Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni, Park Naukowo-Technologiczny w Kłajpedzie.

Rozwój innowacyjnej akwakultury bałtyckiej

Akwakultura to pozyskiwanie żywności ze środowiska wodnego. To właśnie transferem i rozwojem tej technologii w całym regionie Południowego Bałtyku zajmowali się partnerzy projektu. Skorzystali na tym m.in. mali i średni przedsiębiorcy. Ułatwiono im dostęp do najnowocześniejszych technologii, know-how, wiedzy specjalistycznej i modeli finansowania. Bazując na rezultatach wcześniejszych wspólnych projektów, szczególny nacisk położono na systemy akwakultury przyjaznej środowisku. Pracowano też nad ich innowacyjnymi kombinacjami, np. z produkcją roślinną lub produkcją energii odnawialnej.

Partnerzy projektu zidentyfikowali najlepsze praktyki przyjaznych środowisku systemów akwakultury. Ocenili też ich wpływ agro-ekonomiczny i środowiskowy. Opracowali i wdrożyli pakiet usług dla przedsiębiorstw, który obejmował m.in.: szkolenia, wizyty studyjne, narzędzia sprawdzania innowacyjności, udział w wydarzeniach związanych z dostosowaniem do nowych standardów. Ponadto zrealizowano cztery projekty pilotażowe w dziedzinie akwakultury. Ich uczestnicy projektu na własne oczy mogli przekonać się, jaki jest regionalny potencjał różnych systemów akwakultury. Oczywiście – tych innowacyjnych i przyjaznych środowisku.

fot. Christian Kaehler

Projekt realizowali: Uniwersytet w Rostoku – Katedra Geotechniki i Inżynierii Wybrzeża (lider), Światowy Uniwersytet Morski w Malmö, Akademia Morska w Szczecinie.

By chronić Bałtyk przed zanieczyszczeniami

Morze Bałtyckie charakteryzuje się dużym natężeniem ruchu. Stąd wysokie prawdopodobieństwo wypadków, a co za tym idzie – wycieków olejowych, zanieczyszczających wodę i środowisko morskie.

Dlatego partnerzy projektu zbudowali system do walki z wyciekami ropy. Polega on na użyciu absorbentów, które wchłaniają substancje oleiste znajdujące się w wodzie. Absorbenty rzucą się z samolotu do morza, a następnie zbiera się je przy pomocy zapory przeciwolejęwej, rozkładanej ze statku ratowniczego. System ten można wykorzystywać w każdych warunkach pogodowych.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Region Blekinge ze Szwecji (lider), InnoBaltica Ltd w Gdańsku, Hanzeatycki Instytut Przedsiębiorczości i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu w Rostocku, Miasto Rostock, Gmina Guldborgsund z Danii, Zarząd Transportu Miejskiego w Kłajpedzie, Instytut Techniczny w Blekinge ze Szwecji, Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk, Gmina Viimsi z Estonii.

Przyjazny transport publiczny

Zmniejszenie ruchu samochodowego na wybrzeżach południowego Bałtyku – to ta idea połączyła partnerów. Jak to osiągnąć? Sprawić, by transport publiczny odpowiadał na potrzeby pasażerów. Podróże regionalne i transgraniczne powinny być łatwe i atrakcyjne. Do tego wprowadzenie większej liczby wspólnych biletów na przejazdy łączone. Oraz oczywiście lepszy dostęp do informacji.

Partnerzy projektowali i testowali innowacje w planowaniu i zarządzaniu transportem publicznym. Angażowali do tego szerokie grono różnych zainteresowanych stron. Wypracowali programy, które pomagają zarządzać na wielu poziomach transportem publicznym ponad granicami. Rzecz jasna uwzględniają one potrzebę kompatybilności transgranicznej. Można też wykorzystać je w różnych miejscach.

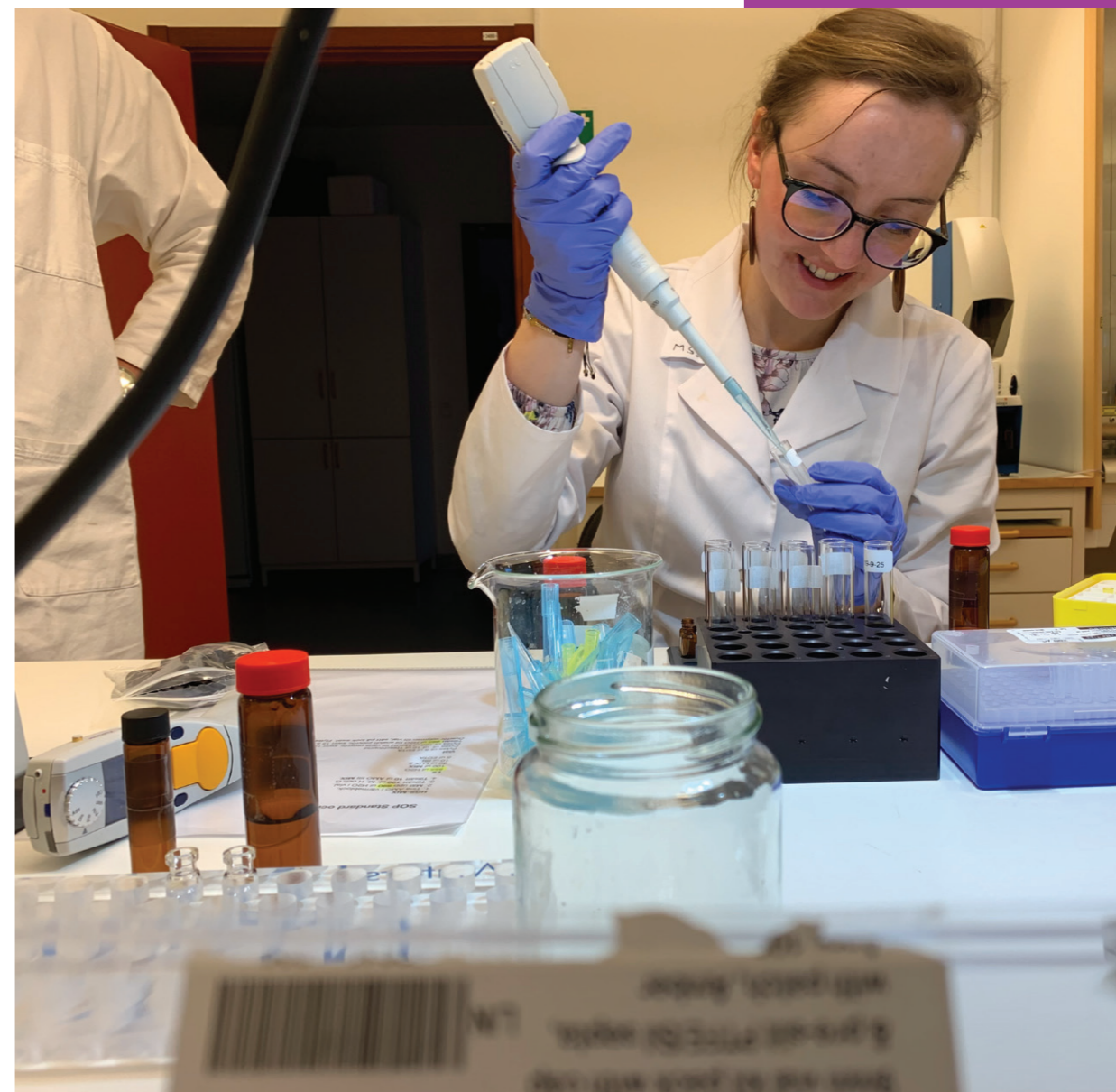
Politechnika Gdańska liderem współpracy w obszarze południowego Bałtyku

Politechnika Gdańska aktywnie korzysta z programu Interreg Południowy Bałtyk od początku jego istnienia. Dotychczas zaangażowała się w kilkanaście projektów, w większości z zakresu zielonych technologii. Aktywnie współpracuje z zagranicznymi partnerami z krajów południowego Bałtyku. Nad czym?

Na przykład nad wykorzystywaniem paliw odnawialnych do napędu jednostek pływających, utylizacją odpadów i oczyszczaniem ścieków, wód opadowych i gleby. Eksperti wspólnie pracują również nad technologiami odzyskiwania ciepła i energii, produkcji czystej energii. Zajmują się też badaniem substancji farmaceutycznych zrzucanych do Morza Bałtyckiego.

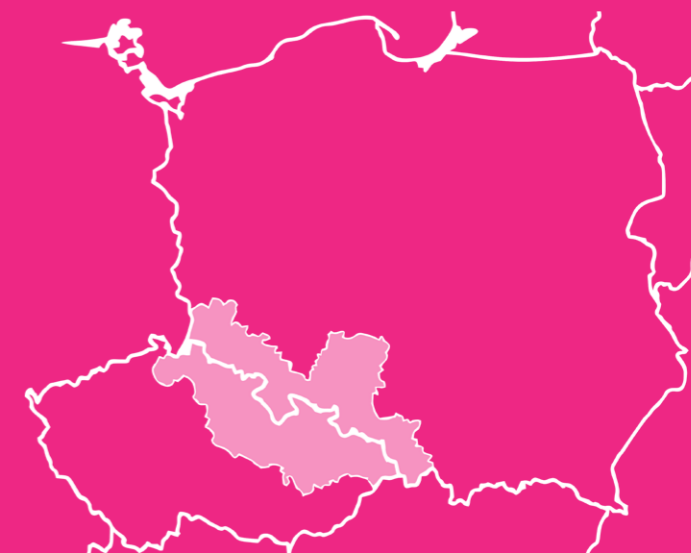
Politechnika Gdańska jest również aktywna w dziedzinie transportu. W jednym z projektów promowała zastosowanie na dużą skalę mobilności elektrycznej. W innym – produkcję i wykorzystanie elektrycznych łodzi i statków na Bałtyku. Chętnie bierze również udział w międzynarodowych projektach dotyczących turystyki żeglarskiej na Bałtyku.

Uczelnia angażuje się także w inicjatywy na rzecz współpracy lokalnych społeczności i podmiotów w regionie. Uczestniczy w projekcie, który z jednej strony wzmacnia współpracę transgraniczną młodzieży z krajów bałtyckich. Z drugiej – podnosi kompetencje urzędników z samorządów lokalnych, by mogli bardziej angażować się w obywatelski dialog z młodzieżą.

fot. Erland Björklund

Interreg Czechy-Polska

www.cz-pl.eu

fot. KnG / Wojciech Wandzel

Projekt realizowali: Stowarzyszenie Kultura na Granicy w Cieszynie (lider), Ośrodek Społeczno-Kulturalny „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie (Kulturní a Společenské Středisko „Střelnice”).

Przeegląd filmowy „Kino na Granicy”

Czy można oglądać na dużym ekranie film wyświetlany w innym państwie niż to, w którym siedzi widz? Tak, można. Pierwsze na świecie transgraniczne projekcje odbyły się nad rzeką Olzą. Publiczność i projektor były w Czeskim Cieszynie, a ekran – po stronie polskiej.

Taki pomysł zrealizowano podczas 11. Przeeglądu filmowego „Kino na Granicy”, który odbył się na przełomie kwietnia i maja 2009 roku. Była to prawdziwa uczta dla kineomanów. Widzowie mogli obejrzeć 81 filmów reprezentujących zarówno klasykę, jak i nowości środkowoeuropejskiej kinematografii. Seansom towarzyszyły wystawy, wykłady, spotkania z reżyserami oraz targi producentów i dystrybutorów.

Przeegląd filmowy „Kino na Granicy” odbywa się rokrocznie od 1999 roku. Mieszkańcom i przyjezdnym z obu krajów daje okazję do wzajemnego poznawania się i budowy dobrych, sąsiedzkich relacji.

Interreg Czechy-Polska 2007-2013

fot. Jindřich Berounský

**Projekt realizowali: Województwo Dolnośląskie – Dolnośląska Służba Dróg i Kolei (lider),
Správa železniční dopravní cesty s.o. (podmiot odpowiadający za zarządzanie państwową
siecią kolejową w Czechach).**

Linia kolejowa Szklarska Poręba–Harrachov

Linia kolejowa Szklarska Poręba Górna–Harrachov była nieczynna dla ruchu pasażerskiego ponad 60 lat. Ten 14-kilometrowy odcinek to część tak zwanej Kolei Izerskiej, czyli połączenia kolejowego Jelenia Góra–Szklarska Poręba–Kořenov, które powstało na początku XX wieku.

Linie kolejową zmodernizowano. A pierwsze przewozy pasażerskie wznowiono pod koniec sierpnia 2010 roku. Z połączenia chętnie korzystają mieszkańcy przygranicznych miejscowości oraz turyści. Ich celem są górskie wędrówki, a w zimie narciarstwo biegowe. Podróż tą malowniczą, górską trasą jest atrakcją samą w sobie. Jest położona na wysokości powyżej 700 metrów nad poziomem morza. Jej najwyższy punkt – stacja Szklarska Poręba Jakuszyce na Przełęczy Szklarskiej (886 metrów nad poziomem morza) – to najwyższej położona stacja kolejowa w Polsce.

Interreg Czechy–Polska 2007–2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Telewizyjne Studio Ostrawa, TVP S. A. Oddział we Wrocławiu.

Telewizyjna transgraniczna przygoda

„Rozmówki polsko-czeskie” to cykl programów, emitowany w mediach publicznych z Polski i Czech. Audycje pokazywały sąsiedzkie relacje. Słowem: co nas łączy i dzieli, wspólną i odrębną historię, podobieństwa i różnice językowe oraz codzienne życie na pograniczu. W kolejnym projekcie wspólnie przygotowano cykl filmów dokumentalnych poświęconych całej polsko-czeskiej granicy. Twórcy pokazali, że obecnie kontakty między mieszkańcami obu krajów są rzeczą naturalną, głównie dzięki otwartym granicom.

Opowiadają historie z różnych miejsc na pograniczu, w których przeszłość łączy się z teraźniejszością. Filmy powstały w oparciu o konkretne wydarzenia XX wieku, historie ludzi i miejsc. Przykładem jest miasto Cieszyn. Zmiany granic sprawiły, że przeplatały się tu losy Polaków, Czechów, Niemców i Żydów. I czeski, i polski Cieszyn mają swoją niepowtarzalną atmosferę, przenikają się tu języki, a ludzie spotykają się w zabytkowych miejscach o ponad 200-letniej tradycji.

Innym miejscem pokazanym w ramach tego cyklu było Torfowisko pod Zieleńcem. Leży bardzo blisko granicy, na wysokości prawie 800 metrów nad poziomem morza i kryje w sobie pokłady torfu o miąższości miejscami powyżej 8 metrów. To tam ma swoje źródło Dzika Orlica. Ta rzeka na długości około 30 kilometrów wyznacza granicę polsko-czeską, a potem skręca przez tak zwaną Ziemską Bramę do Czech.

Interreg Czechy-Polska 2007-2013

fot. Karolina Krawczyk

**Projekt realizowali: Jizerská – organizacja pożytku publicznego w Bedřichovie (lider),
Stowarzyszenie Bieg Piastów w Szklarskiej Porębie.**

Przez granicę na nartach biegowych

Po obu stronach podzielonych granicą Gór Izerskich od kilkudziesięciu lat funkcjonują ważne ośrodki narciarstwa biegowego. Łączna długość tras polskich i czeskich to około 250 kilometrów.

Organizacje, które odpowiadają za utrzymanie i rozwój tych tras, dzięki wsparciu programu Interreg, zmodernizowały niektóre trasy i stworzyły nowe. Zakupiły też sprzęt do przygotowywania tras narciarskich. Turyści i narciarze mogą cieszyć się bezpieczną rekreacją w bardziej komfortowych warunkach. Narciarze biegowi z dwóch stron granicy mogli też wziąć udział w dwóch polsko-czeskich wydarzeniach sportowych. Inwestycje te mają znaczenie także dla rozwoju turystyki w sezonie letnim, kiedy trasy te wykorzystują piesi i rowerzyści.

Interreg Czechy-Polska 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Instytut Zdrowia Publicznego w Ostrawie (lider), VSB Uniwersytet Techniczny w Ostrawie, Czeski Instytut Hydrometeorologiczny – oddział w Ostrawie, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Główny Instytut Górnictwa, Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk.

Czy wiesz, czym oddychasz?

Zanieczyszczenia powietrza w obszarze pogranicza Śląska i Moraw należą do najwyższych w Europie. Dzięki Interreg na tym silnie uprzemysłowionym obszarze powstał system informacji o jakości powietrza. Uwzględnia on także zanieczyszczenia tak zwanym pyłem zawieszonym. Dzięki wspólnej platformie można monitorować, jak przemieszczają się zanieczyszczenia. Naukowcy z Polski i Czech mogą także prognozować wysokie stężenia zanieczyszczeń w regionach przygranicznych. Dzięki współpracy polscy i czescy naukowcy mogli wymieniać się wiedzą i doświadczeniami.

Mając lepszy dostęp do informacji o stanie powietrza, administracja może wywierać wpływ na miejscowe zakłady przemysłowe. Pomaga to kształtować politykę ekologiczną regionu, a w dłuższym okresie – poprawiać jakość życia mieszkańców.

fot. Wyższa Zawodowa Szkoła Medyczna, Liceum Medyczne i Akademia Biznesu w Trutnowie

Projekt realizowali: Wyższa Zawodowa Szkoła Medyczna, Liceum Medyczne i Akademia Biznesu w Trutnowie (lider), Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze.

Transgraniczne kształcenie studentów

Polscy studenci kierunków medycznych i ich czescy koledzy mogli wspólnie doskonalić umiejętności opieki nad pacjentami. Mieli okazję dowiedzieć się, jak wygląda służba zdrowia po drugiej stronie granicy. Było to ważne doświadczenie dla przyszłych absolwentów szukających pracy w transgranicznym regionie. Słuchacze kierunków medycznych mogli także poznać choć trochę język sąsiada na wyjazdowych kursach językowych.

Dwutygodniowe staże w placówkach służby zdrowia i opieki społecznej w sąsiedzkich krajach były cennym elementem edukacji w praktyce. W ramach wspólnego projektu szkoły wyższe zakupiły sprzęt do nauki opieki pediatrycznej i pielęgniarstwa anestezyjologicznego oraz zaawansowane symulatory i fantomy do nauki opieki ginekologicznej.

fot. Łukasz Nowak

Projekt realizowali: Komendy Wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej w Opolu (lider), we Wrocławiu i w Katowicach, Straż pożarna krajów libereckiego, hradeckiego, pardubickiego, ołomunieckiego i morawsko-śląskiego.

Bezpieczne polsko-czeskie pogranicze

Zagrożenia nie znają granic, dlatego tak ważna jest dobra współpraca straży pożarnej z Polski i Czech. Przy wsparciu finansowym z Interreg strażacy stworzyli po obu stronach granicy spójny system ratowniczy, który wspomaga rozwiązywanie sytuacji kryzysowych.

Polscy i czescy strażacy mogli wspólnie szkolić się i ćwiczyć nie tylko w walce z pożarami, ale także w zakresie ratownictwa wodnego, powodziowego oraz przy wypadkach komunikacyjnych. Dla sprawnej transgranicznej współpracy uczyli się języka sąsiada, bo w walce z zagrożeniem komunikaty muszą być prawidłowo odczytywane.

Strażacy mogli także doposażyć swoje jednostki w sprzęt dla grup ratowniczych czy specjalistyczne samochody. Dzięki partnerskiej współpracy udało się znacznie skrócić czas reakcji na zagrożenie. Do akcji wyjeżdżają najbliższe miejscu zdarzenia jednostki strażackie, które wiedzą, co robić, mają sprzęt i rozumieją komendy w języku sąsiada.

Gmina Radków liderem współpracy transgranicznej z Czechami

Granice gminy Radków na odcinku 23 kilometrów biegną granicą polsko-czeską. Dużą część terenu gminy zajmuje Park Narodowy Gór Stołowych. To góry o wyjątkowej rzeźbie, dwukrotnie przecięte w poprzek granicą państwa i chronione także po stronie czeskiej. Ich najwyższy szczyt znajduje się na terenie Polski, ale najbardziej spektakularne skalne miasta leżą w Czechach. Gmina Radków podpisała porozumienia o współpracy z prawie wszystkimi czeskimi gminami położonymi na tym terenie.

Od 2004 roku gmina Radków i jednostki jej podległe zaangażowały się w około 50 projektów polsko-czeskich o różnej tematyce. Ponad 1/3 z nich dotyczyła rozwoju turystyki w Górach Stołowych. Gmina modernizuje także drogi biegnące do granicy. Wspiera przedsiębiorczość i aktywność społeczną związaną ze współpracą transgraniczną. Organizuje wiele wydarzeń sportowych i kulturalnych integrujących społeczność z obu stron granicy. Realizuje projekty dotyczące wspólnego dziedzictwa pogranicza. Z Czechami współpracuje nie tylko tamtejszy urząd gminy, ale także szkoła, biblioteka i straż pożarna.

Jedną z ostatnich atrakcji turystycznych stworzonych ze środków programu Interreg jest platforma widokowa na Górze Guzowatej. Roztacza się z niej widok na Góry Stołowe i Zalew Radkowski. Kilkaśmet metrów dalej jest granica z Czechami. Ta platforma to element Czesko-Polskiego Szlaku Grzbietowego, który powstaje we współpracy kilkunastu samorządów z obu stron granicy.

fot. Patryk Sołtys

Interreg Polska–Słowacja

www.plsk.eu

fot. Piotr Drożdż

Projekt realizowali: Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (lider), Górskie Pogotowie Ratunkowe na Słowacji (Horská záchranná služba).

Wspólne szkolenia ratowników tatrzańskich

Coraz więcej turystów odwiedza Tatry także zimą. Rozwijają się nowe formy turystyki, na przykład ski-alpinizm. Żeby lepiej przygotować się do niesienia pomocy w warunkach zimowych, ratownicy polscy i słowaccy odbyli cykl wspólnych szkoleń. Czego dotyczyły? Oceny zagrożenia lawinowego, taktyki prowadzenia akcji ratowniczej w lawinie oraz zimowej topografii Tatr. Szkolenia odbywały się przy granicy, w miejscach gdzie prawdopodobieństwo wspólnych działań polsko-słowackich jest największe.

Ratownicy otrzymali także specjalistyczny sprzęt, który służy im zarówno do szkoleń, jak i do zimowych akcji ratowniczych. Dzięki tym działaniom ratownicy mogli się lepiej poznać i poprawić koordynację swoich działań. Z kolei turyści mogą czuć się bezpieczniej na tatrzańskich szlakach także zimą.

Interreg Polska-Słowacja 2004-2006

fot. Róbert Adam

Projekt realizowali: Obserwatorium Astronomiczne w Humenné (Vihorlatská hviezdáreň) (lider), Gimnazjum w miejscowości Snina, Fundusz Teleskop w mieście Snina (Neinvestičný fond Teleskop), Ośrodek edukacyjny w mieście Svidník (Podduklianske osvetové stredisko), Stowarzyszenie Turystyczne Karpat Wschodnich (Východokarpatské združenie cestovného ruchu), Gmina Wiśniowa, Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Andersa w Lesku, Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie, Powiat Jasielski.

Karpackie niebo

Do zagrożonych elementów środowiska naturalnego dołączyła nocna ciemność, która w większości miejsc na Ziemi jest zanieczyszczana sztucznym światłem. Karpaty są jednym z najciemniejszych zakątków naszej planety. To idealne warunki do obserwacji gwiazd, galaktyk, mgławic oraz planet. W miastach jest to bardzo trudne, ponieważ ciemność nocna jest zaburzona przez światło. Park Ciemnego Nieba „Połoniny” oraz Park Gwiazdowego Nieba „Bieszczady” to miejsca ochrony ciemności, ale też obserwacji kosmosu i astropokazów.

Na Przełęczy Kolonickiej na Słowacji powstało planetarium przy Obserwatorium Astronomicznym w Humenne. Z kolei licealiści z Leska mogą korzystać z własnego obserwatorium znajdującego się na poddaszu ich szkoły. Obserwatorium wyposażono w profesjonalne teleskopy i lornetki. Podobne obiekty powstały również w gimnazjum w Sninie, w słowackich Roztokach i na górze Lubomir w Wiśniowej.

Zdjęcia kosmosu, autorstwa uczniów – uczestników projektu, opublikowała NASA. Z kolei jedna z asteroid dostała nazwę „Połoniny”. Szkoły mogą uczestniczyć w lekcjach astronomii oraz w pokazach ciemnego nieba i obserwacjach słońca. Wszystkie te obiekty mogą odwiedzać również turyści.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Powiat Krośnieński (lider), Zarząd i Utrzymanie Dróg Regionu Autonomicznego Preszowa, Powiat Jasielski.

Lepsze połączenie drogowe Polski i Słowacji

Dojazd z Jasła w Polsce do Bardejowa na Słowacji skrócił się o blisko 20 kilometrów. Wszystko dzięki wspólnej inwestycji polskich i słowackich partnerów. Odnowiono przejście graniczne Ożenna-Nižná Polianka. Ma ono znaczenie historyczne – przebiegał przez nie dawny szlak handlowy.

Z lepszych dróg mogą teraz korzystać nie tylko mieszkańcy, ale też turyści. Zbudowano je na terenie obfitującym w turystyczne atrakcje. Najważniejsze z nich to Magurski Park Narodowy w Polsce i uzdrowiska Bardejowskie Kupele na Słowacji.

Interreg Polska-Słowacja 2007-2013

fot. Łukasz Grudysz

Projekt realizowali: Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy Odrzechowa (lider), Gmina Zarszyn, Nadleśnictwo Rymanów, Stowarzyszenie Hodowców i Miłośników Konika Polskiego, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Wisłoka”, Gmina Nižná Sitnica, Gmina Oľka, Gmina Viťazovce, Stowarzyszenie Andy ze Słowacji.

Transgraniczna konna przygoda

Polsko-Słowackie Centrum Turystyki Konnej to miejsce, w którym można ciekawie i aktywnie spędzić czas. Lekcje jazdy konnej pod okiem instruktora, przejażdżki, kuligi, zajęcia z hipoterapii – to tylko niektóre atrakcje, które czekają tam na turystów. W ośrodku można też przenocować czy zorganizować szkolenie. W razie niepogody rozwiązaniem są zajęcia w krytej ujeżdżalni.

Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się konne wędrówki szlakiem kultury łemków (210 kilometrów), podczas których można zwiedzać stare cerkwie, przydrożne kapliczki i inne zabytki.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Gmina Jabłonka (lider), Miasto Trstena.

Czystsze rzeki na Orawie

Dolina rzeki Czarna Orawa to jedyny fragment Polski, który należy do dorzecza Dunaju. Wody powierzchniowe z tego obszaru w całości spływają na teren Słowacji. Czarna Orawa kończy swój bieg tuż za granicą polsko-słowacką, wpadając do Jeziora Orawskiego, które jest ważnym ośrodkiem turystycznym.

Aby poprawić czystość transgranicznych wód, przy wsparciu programu Interreg, zbudowano kanalizację sanitarną w trzech miejscowościach: we wsi Jabłonka Matonogi Góra, w Podwilku (gmina Jabłonka) oraz w mieście Trstena. Dodatkowo po słowackiej stronie powstała kanalizacja deszczowa, a w polskim Podwilku – oczyszczalnia ścieków.

Interreg Polska-Słowacja 2007-2013

fot. Barbara Ogrodniczak

Projekty realizowali: Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej „Tatry” (lider II i III etapu), Gmina Czarny Dunajec (lider I etapu), Miasto Nowy Targ, Gmina Nowy Targ, Gmina Szaflary, Gmina Łapsze Niżne, Miasto Spišská Belá, Miasto Stará Lubovňa, Miasto Liptovský Mikuláš, Miasto Trstená, Gmina Hniezdne, Gmina Huncovce, Gmina Veľka Lomnica, Miasto Kežmarok.

Polsko-słowacki szlak wokół Tatr

Tatry przyciągają mnóstwo turystów, nie tylko z Polski i Słowacji. Podhale, Spisz, Orawa i Liptów, które są położone u podnóża Tatr, oferują turystom przepiękne widoki na góry, ale też wiele atrakcji kulturowych i historycznych. Szlak wokół Tatr łączy te atrakcje i poprawia ich dostępność. Docelowo będzie to pętla o długości 250 kilometrów wokół gór z trasami rowerowymi, narciarskimi i biegowymi przebiegającymi przez krainy Podhala, Orawy, Liptowa i Spisza.

Dotychczas powstało już około 180 kilometrów tras. Można z nich korzystać o każdej porze roku. Dzięki takim inicjatywom Tatry przestają być barierą i stają się czymś, co łączy Polaków i Słowaków. Więcej informacji można znaleźć na stronie projektu: www.szlakwokoltatr.eu.

Interreg Polska-Słowacja 2007-2013, Interreg Polska-Słowacja 2014-2020

fot. Monika Pasierbek

Projekt realizowali: Stowarzyszenie „Region Beskidy” w Bielsku-Białej (lider), Stowarzyszenie Region Beskidów w mieście Žilina (Združenie Regi3n Beskydy).

Walka ze smogiem na pograniczu

Pogranicze polsko-słowackie jest bogate w wyjątkowe atrakcje przyrodnicze i kulturowe. Świadczy o tym choćby zainteresowanie turystów. Kochają je też tutejsi mieszkańcy. Niestety w okresie jesienno-zimowym powietrze jest mocno zanieczyszczone. Smog nie tylko pogarsza zdrowie ludzi, ale także niszczy zabytki architektury, stanowiące ważną część dziedzictwa pogranicza.

Stowarzyszenia gmin z obu stron granicy postanowiły zwrócić uwagę lokalnej społeczności na ten problem. W trakcie licznych spotkań warsztatowych, kierowanych głównie do młodego pokolenia, pokazywano negatywne skutki smogu. Rozmawiano również o tym, jak każdy mieszkaniec może przyczynić się do poprawy jakości powietrza. Nauczyciele w Polsce i na Słowacji otrzymali profesjonalne materiały do wykorzystania na lekcjach. A na ścianie fabryki w Bielsku-Białej powstał mural promujący ochronę powietrza.

fot. Małgorzata Pociask

Projekt realizowali: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia” (lider), Województwo Podkarpackie, Województwo Małopolskie, Związek Podhalan w Polsce, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner, Organizacja dziecięca Fénix w mieście Snina, Agencja rozwoju regionalnego w mieście Svidník, Gmina Oravská Polhora, Gmina Malatiná, Gmina Zázrivá.

Wołoskie korzenie górali karpaccich

W XII wieku na tereny obecnego pogranicza polsko-słowackiego przybył z południa pasterski lud Wołochów. To oni uczyli miejscową ludność wypasu owiec w warunkach górskich. Pod ich wpływem kształtowała się gospodarka i kultura dzisiejszych górali, zarówno tych z północnych, jak i tych z południowych stoków Karpat. Szlak Kultury Wołoskiej to projekt, który przywraca pamięć o duchowych i materialnych tradycjach ludzi gór. W wielu miejscowościach pogranicza można brać udział w całym cyklu wydarzeń pasterskich, próbować sił w kuchni pasterskiej lub przy krosnach tkackich.

Szlak składa się z kilku tras wzorowanych pierwotnymi wędrówkami wołoskimi. Obejmuje wszystkie pięć regionów polsko-słowackiego pogranicza: Żywiecczynę w woj. śląskim, Małopolskę, Podkarpacie, Kraj Preszowski i Kraj Żyliński. Ciekawe informacje o kulturze wołoskiej i ofercie szlaku można znaleźć na fanpage’u Szlaku Wołoskiego (www.facebook.com/szlak.woloski) oraz na stronie www.szlakwoloski.eu. Znajdują się tam informacje na temat aktualnych wydarzeń związanych z kulturą wołoską: festiwali, jarmarków, redyków, strzyżenia owiec, dożynek, watr.

Gmina Muszyna liderem współpracy transgranicznej ze Słowacją

Na ponad połowie swojej długości, granica gminy Muszyna jest jednocześnie granicą państwa. W dużej części biegnie rzeką Poprad. Gmina podpisała ponad 20 umów o transgranicznej współpracy ze słowackimi partnerami. Wspólne projekty najczęściej dotyczą turystyki.

Jedną z ważniejszych inwestycji była budowa kładki przez rzekę Poprad. Łączy ona Żegiestów i Sulin. Turyści i lokalni mieszkańcy zyskali dodatkową przeprawę przez rzekę i lepszy dostęp do szlaków po drugiej stronie granicy. Kolejne projekty pozwoliły połączyć i rozbudować sieci szlaków rowerowych po obu stronach granicy. Powstaje trasa rowerowa łącząca uzdrowiska pogranicza. Budowane są nowe miejsca odpoczynku dla rowerzystów oraz nowe kładki przez rzekę Poprad.

Ruiny zamków w miejscowościach Muszyna i Plaveč stały się obiektem współpracy w dziedzinie badań archeologicznych i historycznych. Dzieci i młodzież mogły uczestniczyć w warsztatach archeologicznych. Dzięki Interreg lokalni mieszkańcy i turyści mogli też brać udział w polsko-słowackich wydarzeniach kulturalnych i sportowych.

Inwestycją istotną dla rozwoju turystyki oraz poprawy warunków życia lokalnych mieszkańców była rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w kilku miejscowościach gminy Muszyna oraz ich słowackich sąsiadów. Graniczna rzeka Poprad ma dzięki temu czystsza wodę.

fot. Konrad Rogoziński

Interreg Litwa-Polska

www.lietuva.polska.eu

fot. Jarosław Józef Jasiński

Projekt realizowali: Administracja Samorządu Rejonu Szaki (lider), Dom Kultury w Gołdapi, Euroregion Szeszupy Biuro w Szakach.

Polsko-litewskie koncerty i plenery młodzieżowe

Na przełomie czerwca i lipca 2010 roku uczniowie szkół artystycznych z obu stron granicy brali udział we wspólnych letnich warsztatach malarskich, fotograficznych i muzycznych. Jako plener dla obrazów i zdjęć służyło miasteczko Reszel na granicy Warmii i Mazur oraz przyroda nad Niemnem w okolicy Jurbarkas. Prace zaprezentowano na wystawach w Gołdapi w Polsce i w Szakach na Litwie. Można je też zobaczyć w specjalnie wydany katalogu, dostępnym w internecie.

Efektom warsztatów muzycznych były koncerty połączonej polsko-litewskiej orkiestry podczas Dni Szak i Dni Gołdapi. Oprócz tego lokalne instytucje kulturalne opracowały dokumentację techniczną, dzięki której można będzie poprawiać warunki pracy uzdolnionej młodzieży.

fol. Wojciech Arasimowicz, Muzeum Okręgowe w Suwałkach

Projekt realizowali: Muzeum Etnograficzne w Olicie (lider), Muzeum Okręgowe w Suwałkach.

Wspólna prehistoria polsko-litewskiego pogranicza

Dzięki współpracy muzeów w Suwałkach i Olicie odwiedzający te miejsca mogą oglądać nowoczesne, stałe wystawy archeologiczne, które w atrakcyjny sposób prezentują wspólną historię pogranicza. Można poznać ją lepiej również dzięki publikacjom, w tym mapie z opisem najbardziej interesujących stanowisk archeologicznych po dwóch stronach granicy.

Pasjonaci historii uczestniczyli w plenerowych warsztatach archeologii eksperymentalnej, zorganizowanych na obrzeżach Suwałk, tuż obok leśnego rezerwatu przyrody Cmentarzysko Jaćwingów. Odtwarzano na nich i demonstrowano dawne rzemiosło, metody walki oraz życie codzienne.

Interreg Litwa-Polska 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji w Giżycku, Centrum Pomocy Pedagogiczno-Psychologicznej w Olicie.

Oswajanie autyzmu

Polskie Giżycko i litewska Olita współpracują w zakresie terapii dzieci z autyzmem. Terapeuci odbyli staże w instytucji partnerskiej po drugiej stronie granicy. Uczestniczyli także wspólnie w szkoleniach podwyższających ich umiejętności pracy z dziećmi.

W Giżycku utworzono ogród terapeutyczny, w którym rośliny wykorzystywane są do zajęć z pacjentami. Ośrodek w Olicie zakupił sprzęt do pracy metodą Biofeedback – nieinwazyjną, bezbolesną techniką treningu mózgu.

Projekt pomógł zapewnić lepszą opiekę i rozwój polskim i litewskim dzieciom autystycznym, a także uczniom z depresją i z trudnościami w nauce.

Gmina Puńsk liderem współpracy transgranicznej z Litwą

Gmina Puńsk liczy nieco ponad 4 tysiące osób, z czego większość to Litwini. Takich gmin w Polsce, z dominującą ludnością niepolską, jest zaledwie kilka. Gmina leży na północnym krańcu województwa podlaskiego. Ma około 20 kilometrów bezpośredniej granicy z Litwą.

To mocno peryferyjne położenie nie przeszkodziło gminie w bardzo aktywnym korzystaniu ze środków europejskich. Jako gmina wiejska Puńsk zajęła 3 miejsce pod tym względem w rankingu ogólnopolskim dotyczącym pierwszych 10 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Przez ostatnie 15 lat gmina brała udział w realizacji aż 32 projektów współpracy transgranicznej z Litwą, czasami także z udziałem Obwodu Kaliningradzkiego. W 10 projektach pełniła funkcję partnera wiodącego projektu. Na początku Puńsk współpracował głównie z rejonami Olita i Mariampol, bezpośrednio graniczącymi z Polską. W późniejszych latach – także z instytucjami położonymi dalej od granicy, w rejonach Kowno i Taurogi.

Wszystkie te projekty służyły wspólnemu rozwiązywaniu problemów występujących po obu stronach granicy: poprawie jakości dróg, rozwojowi usług publicznych, turystyki i przedsiębiorczości, a także ochronie dziedzictwa kulturowego.

fot. Lukas Bernecki

Interreg

Litwa–Polska–Rosja, Polska–Rosja.

**Współpraca z Rosją–Obwodem
Kaliningradzkim**

www.plru.eu

fot. Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce

Projekt realizowali: Sanatorium Pediatryczno-Ortopedyczne "Pioniersk" – Instytucja Państwowa Ministerstwa Zdrowia Federacji Rosyjskiej (lider), Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce.

Ochrona zdrowia dzieci na pograniczu

Polski szpital i rosyjskie sanatorium wspólnie stworzyły program kompleksowego zapobiegania i leczenia zaburzeń postawy u dzieci. Utworzono mobilne laboratorium ortopedyczne, które na miejscu badało dzieci z Warmii i Mazur oraz Obwodu Kaliningradzkiego.

Pracownicy medyczni przeprowadzili 10 000 testów diagnostycznych dla dzieci z małych miast i terenów wiejskich. Powstała wspólna baza danych z informacjami o wadach postawy i skoliozie u dzieci. Personel medyczny skorzystał ze szkoleń zawodowych.

Zmodernizowano i wyposażono pomieszczenia medyczne sanatorium „Pioniersk” i szpitala w Ameryce, w gminie Olsztynek. Powstało 5 innowacyjnych algorytmów profilaktyki i leczenia wad postawy.

fot. Fotobank.PL / UMS

Projekty realizowali: Sopot (lider), Mamonowo (lider), Gmina Tolkmicko.

Czystsze graniczne wody Bałtyku

Trzy miasta pogranicza: polskie Sopot i Tolkmicko oraz rosyjskie Mamonowo, wspólnie podjęły walkę o czystszy wodę w Bałtyku. To dlatego zrealizowały wspólnie dwa projekty Interreg.

Modernizacja systemu kanalizacji deszczowej i budowa zbiornika retencyjnego w Sopocie poprawiły jakość wód przybrzeżnych w Zatoce Gdańskiej.

W gminie Tolkmicko z kolei powstał zintegrowany system kanalizacji sanitarnej, a w Mamonowie – nowa oczyszczalnia ścieków. Te inwestycje zmniejszyły ilość nieczystości wpływających do Zalewu (Wiślanego w Polsce, Kaliningradzkiego w Rosji).

Korzystają na tym zarówno mieszkańcy, jak i turyści licznie odwiedzający ten region.

Interreg Litwa-Polska-Rosja 2007-2013

fot. Marek Skorupski

Projekt realizowali: Fundacja Pogranicze w Sejnach (lider), Muzeum Regionalne w Kiejdanach, Kaliningradzki związek pisarzy, Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach.

Atlantyda Pogranicza

Historia pogranicza i zamieszkujących ją mniejszości narodowych wcale nie musi być nudna. Przekonała się o tym młodzież z Polski, Obwodu Kaliningradzkiego i Litwy. We wszystkich trzech krajach odbyły się warsztaty poświęcone tej tematyce: warsztaty fotografii, ceramiki, kolażu, komiksu, słowa, poezji, reportażu, opowieści przyrody, tradycyjnych rzemiosł, teatralny, pieśni i tańca. Za każdym razem prowadzili je lokalni artyści, animatorzy kultury, historycy.

Młodzież, ale i nauczyciele czy animatorzy kultury prowadzący warsztaty, mogli poszerzyć swoją wiedzę o sąsiadach z drugiej strony granicy. Poznali kulturę mniejszości narodowych i wyznaniowych, tradycje dialogu i tolerancji pogranicza polsko-litewsko-rosyjskiego. Przewodnik po pograniczu stworzony przez uczestników projektu oraz nagrania z niektórych spotkań można znaleźć na stronie: <http://borderlandatlantis.net>.

fot. Wiesław Czerniawski

Projekt realizowali: Teatr im. A. Sewruka w Elblągu (lider), Teatr Dramatyczny w Kaliningradzie, Państwowy Teatr Muzyczny w Kłajpedzie.

Polsko-rosyjsko-litewski spektakl teatralny

Teatry z tych trzech krajów przygotowały razem spektakl „Romeo i Julia”. W pracy nad spektaklem wzięło udział ponad sto osób: aktorów, członków personelu teatralnego, producentów i koordynatorów. Aktorzy współpracowali ze sobą także w trakcie warsztatów wokalnych i szermierczych oraz zajęć z historii teatrów poszczególnych krajów. Próby trwały 8 dni.

Aktorzy grali w swoich językach narodowych. Na łącznie 15 przedstawieniach, które odbywały się w każdym z krajów, spektakl obejrzało około 10 000 widzów.

Interreg Litwa-Polska-Rosja 2007-2013

Stowarzyszenie Gmin „Polskie Zamki Gotyckie” w Olsztynie liderem współpracy z Rosją

Stowarzyszenie zrzesza kilkanaście gmin, na terenie których znajdują się gotyckie zamki. Przy wsparciu Interreg, Stowarzyszenie wraz z partnerami rosyjskimi z Obwodu Kaliningradzkiego od lat zajmuje się ich promocją jako atrakcji turystycznych.

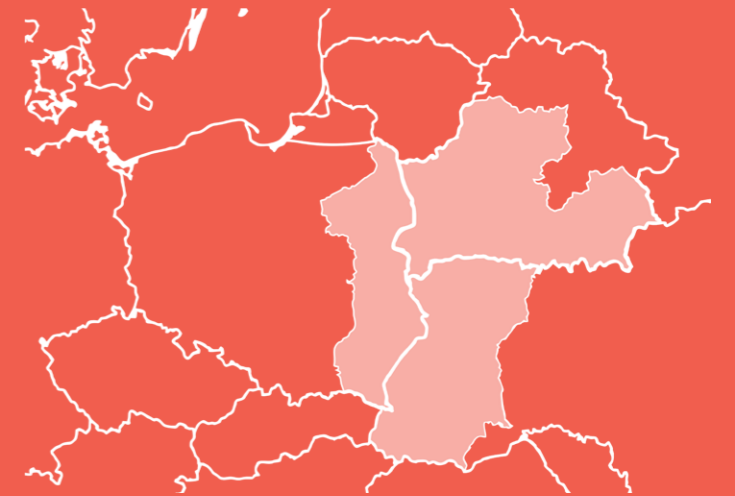
Stworzono transgraniczny szlak kulturowy łączący zamki i muzea po obu stronach granicy. Zainteresowani mogą korzystać z publikacji na temat dziedzictwa pogranicza. Na stronie www.zamkigotyckie.org.pl dostępna jest m.in. książka o Mikołaju Koperniku i Immanuelu Kancie. Polskie doświadczenia posłużyły za punkt wyjścia do strategii turystycznego rozwoju dla dziewięciu zamków w Obwodzie Kaliningradzkim.

Polscy i rosyjscy uczniowie uczestniczyli w konkursach wiedzy historycznej i krajoznawczej oraz w „żywych” lekcjach historii na zamkach i w muzeach w Polsce i Obwodzie Kaliningradzkim. Partnerzy zaangażowali też do promocji dziedzictwa pogranicza dziennikarzy, blogerów, pracowników kultury i turystyki. Powstają też aplikacje mobilne, nowe publikacje. Lokalne atrakcje otrzymują także bardziej widoczne oznakowanie i rozbudowane tablice informacyjne.

fot. Miasto Olsztyn

**Interreg
Polska–Białoruś–Ukraina.
Współpraca z Białorusią**

www.pbu2020.eu

fot. Mariusz Chomicki

Projekt realizowali: Powiat Hajnowski (lider), Gmina Białowieża, Gmina Czyże, Gmina Hajnówka, Gmina Narew, Gmina Narewka, Miasto Hajnówka, Nadleśnictwo Browsk, Nadleśnictwo Hajnówka, Nadleśnictwo Białowieża, UNDP Polska, Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieża, Park Narodowy „Puszcza Białowieża” z Białorusi, Rejonowy Komitet Wykonawczy w Kamieńcu, Rejonowy Komitet Wykonawczy w Prużanach, Rejonowy Komitet Wykonawczy w Swisłoczy, Lokalny fundusz ekologiczny „Euroregion Puszcza Białowieża” z Białorusi.

Transgraniczna turystyka w Puszczy Białowieńskiej

Puszcza Białowieża to ostatni naturalny las nizinny w Europie. To miejsce o ogromnej różnorodności biologicznej, gdzie żyje na wolności najliczniejsza populacja żubra na świecie. Zarówno w Polsce, jak i na Białorusi podzielona granicą Puszcza to jedyny rezerwat biosfery, który znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. Polskie i białoruskie organizacje dzięki finansowaniu z Interreg mogły wspólnie przygotować atrakcyjną ofertę dla turystów i szerzej wypromować walory Puszczy.

Turyści i mieszkańcy mogą korzystać z transgranicznego szlaku rowerowego, przy którym znajdują się miejsca odpoczynku i tablice informujące o atrakcjach turystycznych. Powstały nowe punkty informacji turystycznej, w których udostępniono broszury i ulotki o puszczańskich szlakach i lokalnych atrakcjach turystycznych. W Białowieży zmodernizowano schronisko turystyczne. Przeszkolono personel i przewodników turystycznych po obu stronach granicy. Białorusini mogli skorzystać z polskich doświadczeń w dziedzinie standaryzacji i jakości usług turystycznych.

Interreg Polska–Białoruś–Ukraina 2004–2006

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekty realizowali: Wojewoda Podlaski (lider), Państwowy Komitet Celny Republiki Białorusi (lider).

Rozbudowa przejścia Połowce-Pieszczatka

To drogowe przejście graniczne funkcjonuje od grudnia 1993 roku. Przez wiele lat jednak było otwarte wyłącznie dla ruchu osobowego. W dodatku mogli z niego korzystać tylko obywatele Polski i Białorusi. Interreg dzięki dwóm projektom sfinansował część inwestycji składających się na kompleksową modernizację przejścia po obu stronach granicy.

Powstały nowe budynki oraz nowe drogi dojazdowe. Dzięki temu zwiększyła się przepustowość przejścia. Poprawił się też poziom bezpieczeństwa na granicy. Przejście zyskało status międzynarodowego i od 2015 roku mogą z niego korzystać obywatele wszystkich państw. Poskutkowało to ożywieniem życia gospodarczego w rejonie przejścia. Pomogło zwiększyć zatrudnienie w regionie, a warunki życia mieszkańców poprawiły się.

Interreg Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Hajnówka (lider), Komunalne Unitarne Wielobranżowe Produkcyjne Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowo-Komunalnej „Kamienieckie ŻKCh”, Państwowy Zakład Naukowy „Poleski Instytut Rolniczo-Ekologiczny Narodowej Akademii Nauk Białorusi”.

Lepsza ochrona rzek na pograniczu

To jeden z wielu projektów zrealizowanych wspólnie przez dwa miasta: Hajnówkę w Polsce i Kamieniec na Białorusi. Oba leżą nad dopływem Bugu, rzeką Leśną. Czyśćność wody w rzece mocno zależy od jakości oczyszczania ścieków przez miejskie oczyszczalnie.

W Hajnówce rozbudowano i zmodernizowano tę już istniejącą, a w Kamieńcu wybudowano nową. Przedstawiciele władz, naukowcy i pracownicy przedsiębiorstw branży sanitarnej uczestniczyli w wizytach studyjnych oraz konferencji naukowej. Sąsiedzi wspólnie monitorują stan wody w Leśnej po obu stronach granicy.

Interreg Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie (lider), Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały, Nowogródzkie Muzeum Historyczno-Etnograficzne, Centrum Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych w Jaremczu na Ukrainie, Rówieńskie Centrum Badań Marketingowych w Równem na Ukrainie.

Śladami żydowskiego dziedzictwa na pograniczu

Sztetle to niewielkie miasteczka zamieszkałe w znacznej mierze przez Żydów i chrześcijan wielu narodowości. Niegdyś były typowym elementem krajobrazu obecnego polsko-białorusko-ukraińskiego pogranicza. Badanie i dokumentowanie tego dziedzictwa może pomóc w rozwoju turystyki kulturowej na tym obszarze.

Partnerzy projektu zorganizowali wyjazdy badawcze, podczas których poszukiwali śladów historii, opisywali miejscowości, sporządzali dokumentację fotograficzną i filmową zabytków. Szukali także świadków wielokulturowej przeszłości tych miejsc i spisywali ich wspomnienia. Przeprowadzili też kwerendę źródeł, wyników badań i archiwaliów dotyczących żydowskiego dziedzictwa w regionie.

Dzięki temu potencjalny turysta, zanim uda się na pogranicze, może korzystać z wirtualnych szlaków turystycznych obejmujących 60 miasteczek pogranicza. Może obejrzeć 15 wirtualnych trójwymiarowych makiet historycznych miasteczek i skorzystać z książkowego przewodnika turystycznego po obiektach dziedzictwa żydowskiego. Wystarczy wejść na stronę <http://shtetlroutes.eu>. Zebrane materiały posłużyły także do przeprowadzenia szkoleń na temat potencjału turystycznego poszczególnych miejscowości, z których skorzystało 135 przewodników turystycznych.

Hajnówka liderem współpracy transgranicznej z Białorusią

Hajnówka z osady strażnika Puszczy Białowieskiej rozwinęła się w miasto stosunkowo niedawno, dzięki przemysłowi drzewnemu. Samorząd miasta i podległe mu instytucje od wielu lat współpracują z partnerami z Białorusi w różnych dziedzinach. Hajnówka jest też członkiem Euroregionu Puszcza Białowieska, który skupia społeczności lokalne po obu stronach granicy. Dzięki temu wspólnie inicjują wiele transgranicznych przedsięwzięć.

Jakie były główne dziedziny współpracy? Rewitalizacja infrastruktury turystycznej, promocja zrównoważonej turystyki, wspólne dziedzictwo kulturowe oraz ochrona środowiska. W zakresie turystyki z Hajnówką zaczął jako pierwszy współpracować białoruski Kamieniec. Dzięki temu chociażby zrewitalizowano parki miejskie w tych miastach. Wspólnie (dodatkowo z miastem Prużany) pracowano również nad miejskimi działaniami promocyjnymi. Przygotowano foldery i albumy prezentujące możliwości partnerskich miast oraz tablice – plany turystyczne. Podmioty związane z branżą turystyczną mogły uczestniczyć w seminarium na temat profesjonalnego podejścia do promocji.

Wspólnie z Kamieńcem rozwiązano również problem zanieczyszczeń w rzece Leśna, nad którą leżą oba miasta. Od października 2018 roku Hajnówka współpracuje także z położonym dalej od granicy miastem Słonim. Podpisane z nim porozumienie o współpracy transgranicznej dotyczy turystyki, lokalnej kultury i historii oraz promocji miast Hajnówka, Słonim i terenów przygranicznych.

fot. Adam Panfiluk

**Interreg
Polska–Białoruś–Ukraina.
Współpraca z Ukrainą**

www.pbu2020.eu

fot. Towarzystwo dla Natury i Człowieka w Lublinie

Projekt realizowali: Towarzystwo dla Natury i Człowieka w Lublinie (lider), Centrum Szkoleniowe "Kamerton" w Nowowołyńsku.

Cmentarze pogranicza

Wolontariusze z Polski i Ukrainy wspólnie porządkowali zaniedbane zabytkowe cmentarze prawosławne w Sobiborze i Różance oraz stary kirkut żydowski w Lublinie.

Powstała też dokumentacja fotograficzna oraz tablice informacyjne dotyczące kilkunastu obiektów zabytkowych (kościół, cerkwie, cmentarze) na Lubelszczyźnie. W różnych miejscowościach można było obejrzeć wystawę „Cmentarze pogranicza”.

Projekt dodatkowo zintegrował lokalne społeczności. W ratowanie cmentarzy oprócz wolontariuszy zaangażowali się także lokalni mieszkańcy.

fot. Centrum Projektów Europejskich

Projekt realizowali: Stowarzyszenie „Centrum Inicjatyw Oświatowych” z Ukrainy (lider), Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Eduktor” w Łomży, Fundacja „Centrum Inicjatyw Obywatelskich” z Ukrainy, Agencja Rozwoju Powiatu Radechiv z Ukrainy, Zachodnioukraińskie Regionalne Niekomercyjne Stowarzyszenie „Wołyńskie Centrum Zasobów”.

Wiejskie przedszkola na pograniczu

Ukraińskie przedszkolaki z obszarów wiejskich mogły skorzystać z tych metod nauki czy materiałów edukacyjnych, które sprawdziły się u ich polskich rówieśników. To właśnie dzieleniu się dobrymi praktykami służył transgraniczny projekt kilku partnerskich organizacji z obu stron granicy. Nauczyciele z Polski i Ukrainy wzięli udział w różnych szkoleniach, poznali nowe, interaktywne metody pracy z małymi dziećmi oraz otrzymali nowe materiały edukacyjne.

Powstał program rozwoju edukacji przedszkolnej dla ośmiu rejonów na Ukrainie. Dzięki kampanii informacyjnej rodzice mogli lepiej poznać potrzeby edukacyjne swoich dzieci. W czterdziestu ośmiu ukraińskich wsiach otwarto i wyposażono tak zwane „małe” przedszkola. Opieką objęto tysiąc dzieci.

fot. Centrum Projektów Europejskich

Projekt realizowali: Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie (lider), Zarząd Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy w Obwodzie Wołyńskim.

Współpraca lubelskiej i wołyńskiej policji

Policjanci polscy i ukraińscy z terenów pogranicza współpracują ze sobą w zwalczaniu przestępczości transgranicznej i przemytu. Im mają lepszy sprzęt, wiedzę i umiejętności oraz im lepiej komunikują się między sobą, tym większe efekty przynosi współpraca.

Dzięki Interreg przygraniczne jednostki policji na Lubelszczyźnie i Wołyniu otrzymały łącznie 80 samochodów osobowo-terenowych ze specjalistycznym wyposażeniem. Policjanci z obu stron granicy skorzystali ze wspólnych warsztatów szkoleniowych. Opracowali też i wydali materiały na temat przestępczości transgranicznej i sposobów współpracy w jej zwalczaniu. Wszystkie te działania poprawiają bezpieczeństwo na polsko-ukraińskim pograniczu.

Interreg Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013

fot. Centrum Projektów Europejskich

Projekt realizowali: Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy Odrzechowa (lider), Okręgowy Związek Hodowców Koni w Rzeszowie, Stowarzyszenie Badawczo-Produkcyjne „Plemkonecentr” z Ukrainy.

Konie huculskie pogranicza

Konie huculskie, jedna z najstarszych ras koni opisanych w Polsce, są cennym dziedzictwem przyrodniczym polskich i ukraińskich obszarów przygranicznych. Są też nierozdzielnie związane z codziennym życiem i kulturą rdzennej ludności Karpat Wschodnich. Ich nazwa wzięła się od nazwy regionu huculskiego, skąd pochodzą. Uratować tę rasę od wyginięcia oraz odrodzić tradycję ich hodowli w regionie huculskim pomógł partnerski projekt Interreg.

W Odrzechowej w Polsce i w Sołoczynie na Ukrainie stworzono warunki do bezstajennej hodowli koni huculskich, na wzór hodowli tradycyjnej. Powstały ścieżki do szkolenia koni. Zmodernizowano stajnie, ujeżdżalnie oraz budynki administracyjne. Hodowcy i miłośnicy koni huculskich mogli wziąć udział w szkoleniach po obu stronach granicy. Partnerzy zajmowali się też promocją hodowli tych koni jako swego rodzaju produktu turystycznego. W tym celu w Sołoczynie i Rudawce Rymanowskiej zainicjowali Festiwal Kultur Pogranicza pod hasłem „Koń huculski w kulturze Karpat Wschodnich”.

Interreg Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013

fot. Magdalena Sudacka-Mołczan

Projekt realizowali: Fundacja SOS – na ratunek z Sanoka (lider), Lwowska Regionalna Służba Kontrolno-Ratownicza Związku Sportowo-Turystycznego Ukrainy, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Grupa Bieszczadzka, Gmina Ustrzyki Dolne.

Transgraniczne ratownictwo górskie

Prowadzenie akcji poszukiwawczych i ratowniczych w dzikich i podzielonych granicą Bieszczadach jest dla ratowników prawdziwym wyzwaniem. Gdy w górach przybywa turystów, jednocześnie zwiększa się liczba niebezpiecznych zdarzeń.

Dzięki Interreg po obu stronach granicy powstają centra ratownictwa górskiego. W odnowionym budynku dawnej szkoły w Równi koło Ustrzyk Dolnych powstaje centrum szkoleniowe, w którym polscy i ukraińscy ratownicy będą wspólnie podnosić swoje umiejętności. W Sławsku na Ukrainie trwa też modernizacja dyżurki ratowniczej.

Ratownicy po obu stronach granicy są wyposażeni w nowoczesne pojazdy ratownicze, sprzęt medyczny i ewakuacyjny. Będą mogli korzystać z GPS i oprogramowania, zestawów ratownictwa lawinowego i wodnego, dronów z kamerami termowizyjnymi. Na oba centra czeka też nowy system informatyczny do koordynacji transgranicznych akcji ratunkowych.

fot. Sergiy Neupokoyev

Projekt realizowali: Uczelnia Państwowa Przykarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka (lider), Grupa Bieszczadzka Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, Departament Państwowej Służby Ratowniczej Ukrainy w Obwodzie Iwanofrankiwskim, Uniwersytet Warszawski.

Bezpieczniej w Karpatach

Wysokogórska turystyka w Karpatach staje się coraz bardziej popularna. Rośnie liczba turystów na szlakach, dlatego w razie niebezpiecznych sytuacji, takich jak: załamanie pogody, wypadek czy problemy ze zdrowiem należy zapewnić im szybką i profesjonalną pomoc.

W historycznym obiekcie obserwatorium astronomiczno-meteorologicznego na szczycie góry Pop Iwan (Ukraina), powstaje punkt poszukiwawczo-ratowniczy oraz centrum szkoleniowe górskiego pogotowia ratunkowego. Ośrodek będzie funkcjonował przez cały rok. Co więcej, służby ratownicze z obwodu iwanofrankiwskiego i Bieszczadów otrzymały najnowszy sprzęt ratunkowy, monitorujący i medyczny. Ratownicy będą szkolić się z obsługi nowoczesnego wyposażenia w różnych warunkach pogodowych. Polskie i ukraińskie służby wspólnie opracują zasady współpracy i sposoby reagowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia. Już wkrótce turyści będą mogli korzystać z nowego narzędzia, dzięki któremu dowiedzą się o bezpiecznych szlakach turystycznych, prognozie pogody i środkach bezpieczeństwa w górach.

Lublin liderem współpracy transgranicznej z Ukrainą

Wśród 45 zagranicznych miast, z którymi współpracuje Lublin, aż 12 to miasta ukraińskie. Władze Lublina wspólnie z partnerami ukraińskimi zrealizowały wiele projektów dofinansowanych przez Interreg. Na przykład razem promowano Lublin i Lwów jako świetne plenery filmowe. Przygotowane wtedy materiały cieszyły się dużym zainteresowaniem podczas festiwali filmowych w Cannes i Gdyni.

Współpraca kulturalna pozostała jednym z wiodących tematów polsko-ukraińskich projektów Lublina. Dzięki temu mieszkańcy mogą podziwiać artystów z sąsiedniego kraju. Z kolei polscy i ukraińscy animatorzy kultury mogą korzystać ze specjalistycznych szkoleń. Wspólnie z Łuckiem prowadzona jest rewitalizacja miejskich zabytków i wymiana doświadczeń w dziedzinie ich konserwacji. Historię Łucka mieszkańcy Lublina mogli poznać podczas spektaklu zaprezentowanego przez teatr z Łucka na Festiwalu Legend w Lublinie.

Drugą ważną dziedziną współpracy polsko-ukraińskiej Lublina są usługi publiczne. Dzięki wspólnym projektom poprawiła się jakość obsługi w urzędach. W Lublinie powstał pierwszy punkt obsługi cudzoziemców, w którym informacje dostępne są także w języku ukraińskim. W ramach współpracy ze Lwowem przeprowadzono kampanię informacyjną dla mieszkańców i udostępniono więcej pojemników na elektrośmieci. Trzy ukraińskie miasta: Lwów, Łuck oraz Iwano-Frankowsk skorzystały z polskich doświadczeń w zakresie przeciwdziałania bezdomności zwierząt.

fot. Maciej Rukasz

Interreg Region Morza Bałtyckiego

www.interreg_baltic.eu

fot. Anna Ostreĝa

Projekt realizowali: Akademia Górnictwo-Hutnicza w Krakowie (lider), Górnoląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości, Dolnośląski Klaster Surowcowy, Uniwersytet w Örebro w Szwecji, Rada Rozwoju Regionalnego Örebro, Uniwersytet Techniczny w Tallinnie, Estońskie Stowarzyszenie Gospodarki Odpadami Górniczymi, Spółka Kainuun Etu z Finlandii, Uniwersytet w Oulu w Finlandii, Instytucja edukacyjna Związku Pracodawców Saksonia-Anhalt, Europejski Instytut Innowacji w Osterholz-Scharmbeck w Niemczech, Uniwersytet w Stavanger w Norwegii.

Jak ponownie wykorzystać odpady górnicze

Odpady górnicze są wspólnym problemem państw nadbałtyckich. W projekcie badano, na jakie sposoby można odzyskać użyteczne materiały z odpadów górniczych. Z jednej strony po to, żeby zmniejszyć ich ilość i chronić środowisko. Z drugiej – po to, żeby wykorzystać je ponownie w budownictwie i inżynierii środowiska. Partnerzy budowali też i testowali nowoczesne instalacje.

W Laboratorium Akademii Górniczo-Hutniczej w Regulicach powstała przykładowa instalacja do produkcji kruszyw z odpadów powęglowych. Umożliwia ona otrzymywanie m.in. mieszanki kruszywowej dla budownictwa drogowego. Pilotaż pokazał, jak efektywniej odzyskiwać surowce wtórne, a dzięki temu lepiej chronić naturalne złoża kopalin i środowisko.

W projekcie współpracowały instytucje z sześciu krajów: instytucje naukowo-badawcze, małe i średnie przedsiębiorstwa działające w sferze odzysku odpadów i rekultywacji, zakłady górnicze oraz samorządy terytorialne i agencje rozwoju. Dzięki tak zróżnicowanemu partnerstwu i międzynarodowej współpracy możliwy był transfer innowacyjnych technologii.

fot. Fundacja Klaster LifeScience Kraków

Projekt realizowali: Spółka Life Science Nord Management z Niemiec (lider), Spółka Stryker Trauma z Niemiec, Uniwersyteckie Centrum Medyczne Szlezwik-Holsztyn z Niemiec, Instytut Medycyny Społecznej w Uniwersyteckim Centrum Medycznym Greifswald, Klaster LifeScience Kraków, Szpital Uniwersytecki w Krakowie, Szpital Uniwersytecki Sahlgrenska ze Szwecji, Firma Bonesupport AB ze Szwecji, Stowarzyszenie ScanBalt z Danii, Uniwersytet Medyczny w Kownie, Uniwersytet w Tartu, Park Biotechnologii w Tartu, Spółka Bone Index Finland.

Opieka zdrowotna dla seniorów

Złamania kości to jeden z głównych problemów zdrowia publicznego. Stan kości pogarsza się wraz z wiekiem. W starzejącym się społeczeństwie liczba złamań rośnie. Partnerzy z 7 krajów bałtyckich prowadzili wspólne badania, wymieniali się specjalistyczną wiedzą i analizowali zapotrzebowanie sektora opieki zdrowotnej na nowe usługi i produkty medyczne. Powstał międzynarodowy rejestr złamań kości oraz platforma współpracy m.in. szpitali, uczelni, klastrów i firm medycznych.

Wszystko po to, by wypracować innowacyjne sposoby leczenia rzadkich i trudnych przypadków, a także lepiej zarządzać całym procesem terapii. To z kolei pomoże podnieść jakość opieki zdrowotnej i rehabilitacji pourazowej.

fot. Fundacja WWF Polska

Projekt realizowali: Gmina Simrishamn ze Szwecji (lider), Fundacja WWF Polska, WWF Niemcy, Akademia Morska w Szczecinie, Kołobrzeska Grupa Producentów Ryb sp. z o. o., Instytut Logistyki i Magazynowania w Poznaniu, Stowarzyszenie Keep the Estonian Sea Tidy, Fundacja Keep Sweden Tidy, Estońskie Stowarzyszenie Nurków.

Oczyszczanie Bałtyku

Sieci rybackie zalegające w Morzu Bałtyckim, tzw. sieci widmo, to poważny problem dla środowiska. Są źródłem plastiku i jednocześnie śmiertelną pułapką dla zwierząt morskich. Z tym problemem wspólnie mierzyli się partnerzy ze Szwecji, Estonii, Niemiec i Polski.

W projekcie Marelitt Baltic zajmowali się m.in. opracowaniem mapy zagubionych sieci, przystosowaniem bałtyckich portów do ich odbioru, obróbki i dalszego wykorzystania. Pracowano także na morzu z rybakami i z nurkami przy oczyszczaniu wraków. To ważny aspekt współpracy na rzecz czystszej Bałtyku. Szacuje się, że w polskiej strefie ekonomicznej Morza Bałtyckiego może zalegać ponad 800 ton odpadów. Fundacja WWF Polska współpracowała w tym zakresie z rybakami z Władysławowa.

W ciągu jednego rejsu na pełnym morzu wyłowiono prawie 5 ton narzędzi połowowych! Partnerom projektu udało się wyłowić łącznie prawie 25 ton sieci widmo zalegających w Bałtyku.

fot. Jakub Wittchen

Projekt realizowali: Uniwersytet Przyrodniczy z Poznania (lider), Łódzka Akademia Sztuki, Rejon Wiłkomierski z Litwy, Uniwersytet Techniczny w Tallinie, Monachijski Uniwersytet Techniczny, Uniwersytet w Skövde w Szwecji, Parlament Hanzeatycki (związek izb przemysłowych, handlowych i rzemieślniczych) z Niemiec, Uniwersytet Nauk Stosowanych w regionie Satakunta w Finlandii, Norweski Uniwersytet Nauki i Technologii, Development Centre UMT z Danii.

Meble dla seniorów

Partnerzy projektu BaltSe@nioR zajęli się potrzebami osób starszych. W starzejących się społeczeństwach to coraz większa grupa. Projekt realizowali pochodzący z 9 krajów specjaliści z dziedziny technologii drewna, wzornictwa, technologii informacyjno-komunikacyjnych, robotyki i marketingu.

Wspólnie opracowywali dla małych i średnich firm takie rozwiązania, które pozwalają dostosować ofertę do potrzeb seniorów. Tworzyli m.in. prototypy inteligentnych mebli. W ten sposób stworzyli nowe trendy w projektowaniu mebli i elementów wyposażenia wnętrz. Wszystkie metody i narzędzia są dostępne w wirtualnej bibliotece (www.baltsenior.com).

Tak szeroka współpraca umożliwiła lepsze zrozumienie potrzeb seniorów. Dzięki temu firmy mogą świadczyć im usługi lepszej jakości. A na rynku z pewnością pojawi się więcej produktów, stworzonych specjalnie z myślą o nich.

fot. Jerzy Pinkas / www.gdansk.pl

Projekt realizowali: Uniwersytet Nauk Stosowanych w Helsinkach (lider), Gdańsk, Spółka Forum Virium Helsinki, Fińska Agencja Bezpieczeństwa Transportu, Zarząd Transportu Regionu Helsińskiego, Fińska Agencja Transportu i Komunikacji (Traficom), Spółka Flou Solutions z Finlandii, Uniwersytet Techniczny w Tallinie, Miejski wydział transportu publicznego w Tallinie, Uniwersytet Techniczny Chalmersa w Göteborgu, Region Zemgale z Łotwy, Instytut Ochrony Klimatu, Energii i Mobilności w Berlinie, Gmina Kongsberg z Norwegii, Gmina Vejle z Danii.

Ekologiczny transport publiczny

Projekt Sohjoa Baltic promuje ekologiczny i inteligentny transport publiczny. Miasta z 8 krajów nadbałtyckich testują pojazdy dotychczas nieobecne na drogach – zautomatyzowane elektryczne minibusy.

W Gdańsku, przez miesiąc, autonomiczny minibus dowoził pasażerów do miejskiego zoo. W tym czasie przewiózł ponad 3 tysiące osób. Miasto zadbało o bezpieczeństwo uczestników pilotażu – na pokładzie każdorazowo był obecny przeszkolony kierowca spółki Gdańskie Autobusy i Tramwaje.

W przyszłości pojazdy autonomiczne mogą docierać w miejsca, gdzie regularny transport jest utrudniony. A już teraz są atrakcyjnym uzupełnieniem regularnej komunikacji publicznej.

Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014–2020

fot. Tomasz Wilk

Projekt realizowali: Uniwersytet w Greifswaldzie (lider), Fundacja prof. Michaela Succowa z Niemiec, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Politechnika Białostocka, Uniwersytet Aleksandra Stulginskisa (wyższa szkoła rolnicza) z Litwy, Litewski Fundusz na rzecz Przyrody, Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, Bałtyckie Forum Ochrony Środowiska Litwy (Baltic Environmental Forum), Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ekologii Federacji Rosyjskiej – Park przyrody „Vishtynetsky” w Obwodzie Kaliningradzkim.

Przywracanie naturze zniszczonych torfowisk

Wody Bałtyku podlegają eutrofizacji – dostarcza się do nich zbyt wiele związków odżywczych. To negatywne zjawisko, szkodliwe dla miejscowej fauny i flory. By mu przeciwdziałać instytucje z Niemiec, Litwy i Polski wykorzystały finansowe wsparcie najpierw na przygotowanie projektu, a następnie na jego realizację.

Partnerzy skupili się na rzece Niemen. Rzeki odprowadzają do Bałtyku pochodzące z rolnictwa związki organiczne. Czystość rzek w naturalny sposób poprawiają torfowiska, które filtrują wodę, tak zwane „nerki” krajobrazu. To dlatego partnerzy współpracują nad rewitalizacją zniszczonych oraz zachowaniem istniejących torfowisk w zlewni Niemna. Działania te poprawią również jakość wody w Bałtyku.

Projekt wspiera jednocześnie ochronę zasobów przyrodniczych, adaptację regionu do zmian klimatycznych i związanych z nimi ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak susze czy powodzie. Partnerzy rozwijają także metodę, która pozwala wykorzystać gospodarczo rośliny lubiące wilgoć, porastające torfowiska. Mogłyby posłużyć np. jako źródła odnawialnej energii.

Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014–2020

Instytut Oceanologii PAN w Sopocie liderem współpracy w Programie Regionu Morza Bałtyckiego

Instytut Oceanologii Polskiej Akademii Nauk w Sopocie to największy w Polsce ośrodek naukowy, który bada procesy przyrodnicze środowiska morskiego. Od 2011 roku brał udział w pięciu transnarodowych projektach, przy czym aż trzy z nich koordynował. Naukowcy wspólnie badali na przykład zatopioną w Bałtyku amunicję. Sprawdzali, czy istnieje zagrożenie uwolnienia bojowych środków trujących, a także jakie są ewentualne konsekwencje ekologiczne. Chodziło o to, żeby ograniczyć do minimum ryzyko związane z działalnością podwodną w rejonach, w których zatopiono broń chemiczną.

Obecnie Instytut uczestniczy w projekcie Land-Sea-Act. Partnerzy wymieniają się w nim wiedzą i doświadczeniami dotyczącymi inicjatyw związanych z morzem, aby lepiej zarządzać strefą przybrzeżną. Z kolei plaża w Pucku została wybrana jako jedno z miejsc pilotażowych projektu Contra, który realizowany będzie równolegle na plażach Danii, Niemiec, Estonii, Szwecji i Rosji. Naukowcy poszukają odpowiedzi na pozornie proste pytanie: co zrobić z zalegającymi na plaży glonami i roślinnością, które skutecznie potrafią odstraszyć miłośników kąpieli? Dotychczasowe rezultaty projektu wskazują, że usuwanie glonów z plaży nie tylko nie niszczy środowiska, ale może być nawet pomocne w usuwaniu zanieczyszczeń z Bałtyku.

Na uwagę zasługuje również projekt StarDust, zrealizowany przez 35 partnerów publicznych i prywatnych z Polski, Litwy, Łotwy, Estonii, Finlandii, Szwecji, Norwegii, Danii i Niemiec. Dzięki współpracy sporządzono bilans zanieczyszczeń w strefie brzegowej Bałtyku. Oszacowano też, ile z nich można ograniczyć ulepszając oczyszczalnię, a także jak oceniać stan morza z użyciem zdjęć satelitarnych.

fot. Kajetan Deja

Interreg Europa Środkowa

www.interreg_central.eu

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Główny Instytut Górnictwa w Katowicach (lider), Bydgoszcz, Katowice, Brno, Stuttgart, Instytut Urbanistyki i Rozwoju Miasta Pilzno, Uniwersytet w Lipsku, stowarzyszenie samorządów „Zielony Pierścień Lipska” (Grüne Ring Leipzig).

Rewitalizacja miejskich przestrzeni nadrzecznych

Rzeki w miastach często postrzegane są jako źródło problemów, a nie potencjalnych korzyści. To problem, którym zajmowali się partnerzy projektu Reuris. Kwestia ta jest pozostałością z okresu industrializacji, wspólną dla czeskich, niemieckich i polskich miast. Przez wiele lat rzeki i strumienie były wykorzystywane do odprowadzania ścieków oraz regulowane. Stosowano sztuczne materiały, rzeki stawały się kanałami, a często również je przykrywano. Jednocześnie tereny nadrzeczne ulegały stopniowej degradacji, tracąc swój pierwotny charakter. Teraz coraz więcej działa się na rzecz odbudowy zasobów naturalnych i kulturowych oraz zagospodarowuje się miejskie przestrzenie nadrzeczne. I bardzo dobrze, ponieważ to przyczynia się zarówno do poprawy środowiska, jak i podnosi jakość życia ludzi.

Działania rewitalizacyjne wymagają konsensusu między wszystkimi zainteresowanymi stronami: mieszkańcami, planistami, administratorami zasobów wodnych. Partnerzy projektu wspólnie opracowali m.in. narzędzia, dzięki którym można kompleksowo zaplanować rewitalizację. Następnie przetestowali je, realizując pilotaże w sześciu miastach.

W Bydgoszczy w ramach pilotażu zrewitalizowano odcinek parku nad Starym Kanałem Bydgoskim. Kanał Bydgoski to najstarsza sztuczna droga wodna w Polsce. Nad zrewitalizowanym odcinkiem stworzono przyjazną i otwartą dla mieszkańców przestrzeń rekreacyjną. Wypracowany model procesu rewitalizacji mogą adaptować do własnych potrzeb inne miasta, borykające się z podobnymi problemami.

Interreg Europa Środkowa 2007-2013

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Muzeum nauki w Trydencie we Włoszech (lider), Agencja Rozwoju Regionalnego w Bielsku-Białej, Spółka Fabrication Laboratory na Węgrzech, Politechnika w Brnie w Czechach, Centrum kreatywności RogLab należące do Museum and Galleries w Lublianie w Słowenii, Stowarzyszenie FabLab na rzecz promocji cyfrowej produkcji w Zagrzebiu w Chorwacji, Austriackie Towarzystwo Innowacyjnych Nauk Komputerowych w Wiedniu, Spółka Unternehmertum Makerspace z Niemiec, Słowackie Centrum Informacji Naukowej i Technicznej.

Innowacyjne laboratoria dla każdego

W projekcie FabLabNet powstała sieć współpracy laboratoriów produkcyjnych (ang. FabLab – fabrication laboratories) z Europy Środkowej. FabLab to rodzaj niedużej pracowni, która oferuje specjalistyczne wyposażenie i przestrzeń, gdzie można tworzyć własne projekty, poszerzać wiedzę i doskonalić kompetencje. Instytucje z Czech, Słowacji, Węgier, Słowenii, Chorwacji, Włoch, Niemiec i Polski połączyły swoje laboratoria w jedną sieć.

Partnerzy skupili się na zagadnieniach związanych z sektorem kreatywnym i przemysłem 4.0. Udostępniali sobie wzajemnie infrastrukturę i sprzęt. W ten sposób powstała „Wirtualna Fabryka”, dostępna dla mieszkańców i przedsiębiorstw z regionów uczestniczących w projekcie.

Ponadto FabLab Bielsko-Biała opracował innowacyjne formaty edukacyjne i szkoleniowe. Dzięki nim startupowcy i przedsiębiorcy mogli podnosić kompetencje w zakresie technologii druku 3D i modelowania przestrzennego. Takiego druku uczyło się też ponad 600 uczniów z lokalnych szkół. Studenci Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej mogli uczestniczyć w pilotażowym kursie inżynierii odwrotnej. W Bielsku-Białej odbyły się także prezentacje druku 3D. Uczestniczyło w nich ponad 200 osób. Działania te przyczyniły się do pobudzenia kreatywności, innowacyjności i wzrostu kompetencji cyfrowych mieszkańców regionu.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach (lider), Ruda Śląska, Saksoński Urząd ds. Środowiska, Rolnictwa i Geologii z Niemiec, Fundacja Links Foundation z Włoch, Turyn we Włoszech, Spółka Energy Center Lipizzanerheimat z Austrii, Słowacki Uniwersytet Techniczny w Bratysławie, Trnawa na Słowacji, Instytut na rzecz zrównoważonego rozwoju osadnictwa w Ostrawie, Spółka Morawsko-Śląskie Inwestycje i Rozwój z Czech, Instytut Urbanistyki Republiki Słowenii, Ministerstwo Środowiska i Planowania Przestrzennego Słowenii, Kranj w Słowenii.

Rewitalizacja zdegradowanych terenów

Wiele miast Europy Środkowej ma w swoich granicach tereny zdegradowane i nieużytki. Stwarzają one zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi. Jak minimalizować te zagrożenia i jak neutralizować zanieczyszczenia znajdujące się na tych terenach? Odpowiedzi na to pytanie poszukiwali partnerzy projektu Lumat. Korzystając ze swojej wiedzy i umiejętności, sprawdzali w praktyce metody i narzędzia temu służące.

W siedmiu miastach Europy Środkowej realizowano pilotażowe akcje i inwestycje. W Polsce była to Ruda Śląska. W centrum tego miasta znajduje się pocynkowa hałda – pozostałość po hucie cynku działającej do 1925 roku. Na obszarze 6,5 hektara katowiccy naukowcy testowali m.in. metodę zatrzymywania metali w glebie. W efekcie udało się przywrócić hałdzie funkcję użytkową.

Mieszkańcy Rudy Śląskiej zyskali w centrum miasta nowoczesny i bezpieczny teren parkowo-rekreacyjny. Mogą korzystać m.in. ze ścieżek spacerowych, boiska i miejsc do grillowania.

fot. Łukasz Siodłak

Projekt realizowali: Główny Instytut Górnictwa w Katowicach (lider), Jaworzno, Stuttgart, Nový Bydžov w Czechach, Uniwersytet Techniczny w Libercu w Czechach, Region Lombardia we Włoszech, Politechnika w Mediolanie we Włoszech, Gmina Parma we Włoszech, Instytut badań geologicznych w Słowenii, Przedsiębiorstwo wodociągowe w Lublanie w Słowenii, Wydział Inżynierii Lądowej Uniwersytetu w Zagrzebiu w Chorwacji, Spółka Vodovod w Zadarze w Chorwacji.

Lepsza jakość wód podziemnych

W projekcie Amiiga partnerzy z sześciu państw szukali odpowiedzi na pytanie, jak skutecznie walczyć z zanieczyszczeniem wód podziemnych. Wiele krajów Europy Środkowej boleśnie odczuwa skutki rozwoju przemysłu w XIX i XX w. Ówczesna wiedza na temat wpływu substancji niebezpiecznych na środowisko była niewystarczająca. Konsekwencje tego są długofalowe. Dawne tereny przemysłowe przekształca się dziś w obszary mieszkalne. Pozostają na nich jednak nierozwiązane problemy – zanieczyszczone grunty i wody podziemne, które często są głównym zasobem wody pitnej.

Partnerzy projektowi wspólnie tworzyli narzędzia i testowali innowacyjne rozwiązania. Ich odbiorcami mają być instytucje publiczne. Dzięki temu będą mogły skutecznie przeciwdziałać dalszemu pogarszaniu się jakości wód podziemnych. W poszczególnych regionach, w tym w Jaworznie, partnerzy realizowali pilotaże dotyczące m.in. biologicznych metod, które pozwalają zmniejszyć zanieczyszczenie. Dla tego dużego śląskiego miasta największym problemem ekologicznym są te pochodzące z przemysłu chemicznego.

W Jaworznie testowano nowatorską metodę. W efekcie wody podziemne stały się czystsze. Miasto zostało także wyposażone w pakiet narzędzi umożliwiających dalsze działania w obszarze ochrony środowiska. Instytucje publiczne mogą korzystać z opracowanej przez partnerów zintegrowanej strategii zarządzania wodami podziemnymi.

Interreg Europa Środkowa 2014–2020

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Genewa we Włoszech (lider), Warszawa, Bydgoszcz, Instytut Badań Ekonomicznych w Lublanie w Słowenii, Agencja Rozwoju Regionalnego Regionu Miejskiego Lublany, Centrum kultury w Norymberdze w Niemczech, Centrum Kompetencji w zakresie innowacji kulturowych na Węgrzech, Rijeka w Chorwacji, Gmina Ústí nad Labem w Czechach, obszar przemysłowy Fabbrica del Vapore w regionie Lombardia we Włoszech.

Przywracanie do życia zabytków architektury

Nieużywane zabytkowe budynki, np. dawne fabryki, szpitale, szkoły, koszary, to jeden z elementów historii społeczności lokalnych. Jednak pamięć o nich zanika, a one same wywierają negatywny wpływ na tereny je otaczające. Partnerów projektu Forget Heritage połączyła właśnie idea przywracania do życia takich miejsc. Szukali wspólnie sposobów na to, by przywrócić im wartość kulturową i potencjał ekonomiczny. Zależało im na rozwiązaniach innowacyjnych i zrównoważonych.

Polscy partnerzy to dwa miasta: Bydgoszcz i Warszawa. Urząd Miasta Bydgoszczy testuje partnerstwo publiczno-prywatne. Dzięki pilotażowi w mieście powstało Centrum Kreatywności Młodzi Rzemieślnicy na Starym Mieście (Pracownia Makerspace). Pracownia udostępnia stanowiska rzemieślnicze i technologiczne dla osób, które chcą rozwijać swoje umiejętności i spróbować sił w prowadzeniu własnego biznesu.

Zainteresowani mogą bezpłatnie korzystać ze specjalistycznego wyposażenia zakupionego przez miasto (hafciarka komputerowa, ploter do rysowania i cięcia folii, prasa do nadruków, drukarki 3D itp.). Odbywają się także warsztaty (np. modelowania 3D, krawiectwa, lutowania) i spotkania na temat prowadzenia działalności gospodarczej opartej na przemysłach kreatywnych.

Główny Instytut Górnictwa liderem współpracy w Programie Europa Środkowa

Główny Instytut Górnictwa wielokrotnie korzystał w swoich projektach badawczych i badawczo-usługowych ze środków unijnych. Jako lider międzynarodowego zespołu Instytut zrealizował dotychczas sześć projektów Interreg. Większość z nich dotyczyła ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami. W tym celu rozwijano różne innowacyjne metody. Naukowcy angażowali się też w rewitalizację przestrzeni miejskich. Na przykład w Katowicach stworzono dzięki temu nadrzeczną przestrzeń rekreacyjną o wysokich walorach krajobrazowych.

W kilku projektach naukowcy z Instytutu zajmowali się innowacjami w ochronie powietrza. Obecnie razem z partnerami z Polski, Austrii, Niemiec, Włoch i Węgier pracują nad metodami, które pozwolą zapobiec krytycznym poziomom zanieczyszczenia powietrza. W Katowicach zainstalowano dodatkowe czujniki. Na podstawie danych przez nie dostarczonych powstają wytyczne dla działań adaptacyjnych. Ocenie podlega także skuteczność czujników. Takie projekty poprawiają jakość życia mieszkańców.

fot. Dariusz Zdebik

Program Interreg Europa

www.interregeurope.eu

fot. Leszek Bartczak

Projekt realizowali: Region Emilia-Romagna we Włoszech (lider), Poznań, Instytut Logistyki i Magazynowania w Poznaniu, Instytut Transportu i Logistyki w Bolonii we Włoszech, Sekretariat Wykonawczy Inicjatywy Środkoeuropejskiej w Trieście we Włoszech, Transport for London (jednostka samorządu odpowiedzialna za transport), Francuski instytut nauk i technologii transportu, rozwoju i sieci (IFSTTAR), Paryż, Barcelona, Palma de Mallorca, Stowarzyszenie władz miejskich i regionalnych POLIS (Promotion of Operational Links with Integrated Services) w Brukseli, Kreta, Ateny, Vratsa w Bułgarii, Celje w Słowenii, Usti nad Labem w Czechach, Koleje Czeskie.

Poprawa miejskiej logistyki

Dzięki projektowi Sugar miasta z nowych państw członkowskich Unii Europejskiej mogły zapoznać się z praktykami z zakresu przewozu towarów przez kraje „starej unii”. Poznań w Polsce, Uście nad łabą w Czechach, Celje w Słowenii i Vratsa w Bułgarii współpracowały z włoskim regionem Emilia-Romania, Londynem, Paryżem oraz Barceloną. Zainteresowane dobrymi praktykami były też miasta z Grecji i Hiszpanii.

Partnerzy przygotowywali się do wprowadzania innowacji w logistyce miejskiej. Uczestniczyli we wspólnych szkoleniach, wizytach studyjnych i warsztatach, na przykład na temat tworzenia planów dla dostaw i usług. Poznawali konkretne rozwiązania, na przykład charakterystykę ulic i system weryfikujący transport towarowy w Londynie. Uczyli się, jak wprowadzać je we własnych miastach. Urzędników miejskich wspierali wyspecjalizowani partnerzy, w tym m.in. Instytut Logistyki i Magazynowania w Poznaniu. Urząd Miasta Poznania wdrożył rozwiązania, które mają ograniczyć problemy wynikające z ruchu samochodów ciężarowych i dostawczych.

Dzięki wprowadzanym zmianom logistyka miejska zaczęła przekształcać się w bardziej przyjazną dla mieszkańców i środowiska.

fot. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Projekt realizowali: Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – Poznański Park Naukowo-Technologiczny (lider), Stowarzyszenie Aglomeracja Kalisko-Ostrowska, Uniwersytet Arystotelesa w Salonikach, Valladolid w Hiszpanii, Powiat Grafschaft Bentheim w Niemczech, spółka założona przez Uniwersytet Coventry w Wielkiej Brytanii (Coventry University Enterprises Limited).

Transport publiczny jakiego chcą mieszkańcy

Partnerzy projektu PE4Trans z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Grecji, Hiszpanii i Polski szukali sposobów na to, by transport publiczny lepiej służył mieszkańcom. Organizowali panele i warsztaty, podczas których mieszkańcy rozmawiali z przedstawicielami władz na ten temat. Mogli opowiedzieć o swoich przyzwyczajeniach komunikacyjnych, problemach w korzystaniu z transportu publicznego, oczekiwaniach i wizjach zrównoważonego transportu.

Był to tak zwany panel obywatelski. Odbył się między innymi w województwie wielkopolskim. Uczestniczyła w nim grupa mieszkańców Kalisza, Ostrowa Wielkopolskiego i okolicznych gmin, zróżnicowana pod względem wieku, wykształcenia, płci i preferowanych sposobów przemieszczania. Pierwszy panel zakończył się zebraniem opinii i pomysłów. Kolejny panel pozwolił przyjrzeć się wartościom i osobistym przekonaniom mieszkańców regionu, które kształtują ich postawy w korzystaniu z transportu publicznego.

W rezultacie w Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej zostaną opracowane bardziej ekologiczne rozwiązania, na przykład więcej ścieżek rowerowych. Ma być też więcej zrównoważonych rozwiązań w zakresie mobilności. Pozwoli to ograniczyć tak zwany ślad węglowy.

Interreg Europa 2014-2020

fot. TwoShots sp. z o.o.

Projekt realizowali: Rada regionalna Helsinki-Uusimaa (lider), Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Uniwersytet Nauk Stosowanych Laurea w Finlandii, Agencja Rozwoju Regionalnego Regionu Zachodniej Rumunii, Uniwersytet Nauk Stosowanych w Brandenburgii, Region Marche we Włoszech, Agencja Rozwoju Regionalnego i Innowacji Hauts-de-France, Stowarzyszenie władz lokalnych Irlandii Północnej, Region Dania Południowa, Region Valencia, Uniwersytet Valencia, Instytut Technologii w Tralee w Irlandii.

Wsparcie dla młodych przedsiębiorców

W projekcie iEER partnerzy z dziesięciu krajów wspólnie opracowują oraz testują innowacyjne rozwiązania dla młodych przedsiębiorców. Chcą wspierać potencjał młodego pokolenia, kształtować postawy przedsiębiorczości, tworzyć warunki sprzyjające samozatrudnieniu i ułatwiać zakładanie startupów.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego testował hiszpański model współpracy ze środowiskiem akademickim. Organizował warsztaty dla wykładowców, które przygotowywały do wspierania przedsiębiorczości studentów. Z kolei na specjalnych wydarzeniach uczniowie szkół ponadpodstawowych mogli posłuchać o sztucznej inteligencji, zawodach przyszłości oraz poznać firmy z Pomorza Zachodniego. W samym urzędzie powstało Centrum Inicjatyw Gospodarczych, które współpracuje z otoczeniem biznesu i wspiera lokalnych przedsiębiorców.

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego liderem współpracy w Programie Interreg Europa

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego uczestniczy w 10 projektach współpracy w Programie Interreg Europa. To przedsięwzięcia, które zwiększają konkurencyjność, innowacyjność i jakość życia w regionie.

W oparciu o międzynarodową wymianę dobrych praktyk Agencja proponowała nowe rozwiązania dla Podkarpacia. Przykładowo, obecnie program regionalny finansuje budynki użyteczności publicznej spełniające standardy budownictwa pasywnego, ograniczające straty ciepła. Udziela także wsparcia na tworzenie parków biznesu, które przyciągają nowe inwestycje, świadczą kompleksowe usługi dla przedsiębiorstw i startupów w sektorach o dużym potencjale innowacyjnym i konkurencyjnym. Rozwijany jest też sektor ekonomii społecznej i zwiększane w nim zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami oraz z grup społecznie marginalizowanych.

Podkarpacie staje się coraz bardziej popularnym miejscem realizacji produkcji filmowych i telewizyjnych. Jednocześnie 45% jego obszaru stanowią obszary chronione, zaś ochrona środowiska naturalnego ma dla regionu kluczowe znaczenie. W projekcie Green Screen partnerzy szukają rozwiązań, dzięki którym przyszłe produkcje filmowe i telewizyjne ograniczą negatywny wpływ na środowisko. Powstaje poradnik zielonego filmowania przyjaznego dla natury i budżetu produkcji. W przyszłości obowiązkowy będzie kalkulator CO2 dla każdej produkcji filmowej otrzymującej wsparcie finansowe w regionie. Tworzony jest także certyfikat dla produkcji filmowych i serialowych przyjaznych dla środowiska.

fot. Tadeusz Poźniak

Publikacja współfinansowana ze środków Funduszu Spójności.

Fundusze Europejskie

**Rzeczpospolita
Polska**

Ministerstwo
Funduszy
i Polityki Regionalnej

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

